Maa Häal

Maarahwa ajaleht

Nr. 84. Laupäewal, 21. juulil. 1934. a.

Üksiknumber 5 senti.

Ilmub 3 korda nädalas.

Esmaspäewal, keskнädalal ja laupäewal.

Postiga 50 senti kuus.

Kes tellimad „Maa Hääle" wähemalt 3 kuu peale, saawad „Perekonnalehe" poole hinnaga, t. o. 25 sendiga kuus. Tellimisi wötawad wastu kõik postiajutused. Aadressi muutmine 25 sentt.

Toimetus ja talitus Pikk tn. 54/58. Tallinn.

Telefonid: toimetus 449-85 ja 449-89, talitus 449-84, tellimised 449-86, kuulutused 449-87.

Toimetuse lõnetunnid tella 10—12, talitus awatud tella 8—17.

Demokraatia peab end kaitsma.

Hiljutised Amsterdami rahutused ja sündmused Saksamaal on annud „Pester Lloydi" juhtkirjanikule põhjust waadelda tänapäewa poliitilist olukorda demokraatia alal hirmu seisukohalt. Mõtted, mis ta sel puhul awaldab, oleks määrt, et ka meil tähelepanu leiaks.

„Pester Lloydi" juhtkirjanik arwab, et probleem, mille need sündmused ajetawad mõtlewale inimesele, ei ole lokaalse iseloomuga. Amsterdamis tuli kitsamais raamides lahendada probleem, mis weel kodanlisels jäänud Euroopa poliitilis-sotsiaalses arengus praegu esikohal: kas ajutub edumeelliswabameelse kodanluse poolt loodud elukord küllaldaselt tugewaks, et trotsida rewolutsioonilist pööret ihaldawaile jõududele? Sundab ta end kohandada uuele olukorrale, mis nõnab uute wahendite wäljapanemist? Sellele küsimusele peab wastuse leidma mitte ainult hollandi demokraatia, waid demokraatia kõigis Läänemais, mida weel walitsetakse liberaalse arengu nimel. Ka Belgias ja Schweitsis on see küsimus aktuaalne, kõigepealt aga Euroopa demokraatia eesmaades — Prantsus- ja Inglismaal. Ka Prantsusmaal on itka jälle tõsiseid rahutusi; ka seal heidetakse itka jälle wanni poliitilise waidluse sekka lõõtsõna: parlamentarism olewat iganenud, nõud tulewat kaitstada uue retseptiga. Inglismaa ei ole weel nii taugel, aga ka seal on tõsiseid ja wähem tõsiseid käärimistunnuseid. Werised sündmused Amsterdamis on iseloomustawad kriitilisele olukorrale, milles praegu wiibib demokraatia kui riiklik kord. Nagu merekohin pärlkarbis, nii sisaldub wõitlewas Amsterdamis suur poliitiline päewaküsimus: on'ks liberalism tegeliku poliitikana weel wõimalik?

Juba esimestel pärastsõja aastatel oli olukord selge: liberalism on kadunud, kui ta omaenda piiramatu wabaduse põhimõtte laiendab ka oma wastastele. Ei tee ta aga seda, siis pole ta enam „liberaalne". See dilemma põhjustas palju walewõtteid, eksitusi, kõlkumisi, mille tõttu liberalism, parlamentarism ja kodanline demokraatia paljudes maades oma hea kuulsuse kaotasid. Äärmused kasutasid liberalismi nõrkusi ja panid end riigielus hoolimatult maksma. Esiteks olid need pahempoolsete äärmuslaste jõud, siis aga ka wastaspool. Nad wõitlesid üksteisega üle demokraatia pea, kes seda kõik jündida lasi. Paljudes maades langes demokraatia ise selle wõitluse ohwriks; teistes kestab wõitlus weel praegugi, ja me näeme, kuidas näiteks Prantsusmaal marksistlikud elemendid nõuawad antifaschistlikku rewolutsiooni, faschistlikud ringkonnad aga rahwuslikku diktatuuri. Mõlemad pooled näewad pääsemist omaenda diktatuuris. Kumbki ei usu, et demokraatial oleks jõudu kardetud ja põlatud wastaspartei diktatuuriihasid taltsutada.

Siin ajubki keerdküsimuse wõti. Liberalismi tõelist jõudu, aatewõitluse wabadust wõeraste kui nõrkust, nõrgeid kui uued antiliberaalsed jõud pead tõstawad, kelle wastu waba sündidalasmise meetod oleks halwim kõigist meetoditest. Tähendaks poliitilist enesetapmist, kui liberaalsed rühmad oma surmawaenlasi, diktatuuriparteisid, „liberaalselt" teotseda lasewad. Ei ole muidugi kujuteldaw liberaal-demokraatline riigikord, mis oma poliitiliste waenlaste wastu pidewalt wägiwallaga wälja astub. Werised kokkupõrked, nagu äsja Amsterdamis ja teistes linnades, on wabandatawad ainult riigi äärmise endakaitsega. Sest liberaalsed walitsussüsteemid apeleeriwad kodaniku riigiteadlikkusele, see tähendab: ütsikute ja rühmade wabatahtlikule alistumisele riigi heakäekäigu heaks.

Ka Eestis lõid mõned mehed surmakella parlamentarismile ja demokraatiale. 12. märtsi sündmused näitasid wäga kujukalt, et demokraatia oskab end kaitsta. Ka Soome on hõlpsasti jagu saanud oma demokraatia hauakaewajatest. Nii kaua kui aga meie ümbruses on weel diktatuuri püüete koldeid, meie ei wõi jääda puhkama loorberitele, waid peame olema walwel.

H.

„Kodusõda".

Poola wälisminister tuleb esmaspäewal.

Jääb Tallinna kolmapäewani.

Poola wälisminister Beck abikaasaga saabuwad Tallinna, nagu nääd löplikult selgunud, esmaspäewa õhtupoolikul „Loti" lennukil. Kes kuulnwad ta saatjaskonda, ei ole weel teada.

Ühelajal wälisminister Beck'iga on oodata ka Tallinna kolme Poola ajakirjanikku, Pati toimetajat Obarokyt, telegraafiagentuuri „Iskra" toimetajat Bacerokwicki ja toimetaja Librach.

Wälisminister Beck lahkub Tallinnast keskнädala õhtul. Teel tagasi Warssawi peatub ta Läti walitsuse kutsel ühe päewa Riias.

Poola wälisministri eelseiswa külaskäigu puhul Tallinna, kirjutab „Völkischer Beobachter".

Tähtpäew Poola wälisministri ametlituks wastukülaskäiguks Eestisse on 23. juuli peale kindlaks määratud. Minister Beck jõudab koos abikaasaga paariks päewaks Tallinna, kus ta on Eesti walitsuse külaline. Minister Beck jatkab Eesti ametlikul poolel lõunetusi, mis alustati maikuul Warssawis Eesti wälisministri Seljamaa ning ta abi Laretei poolt. Warssawis loodetakse, et Beckil õnnestub oma Eesti-reisil positiiwseid tulemusi saawutada.

Waheajal oli Kaunases koos Balti riikide konwerents, kusjuures kõik kolm riiki awaldasid nõusolekut Balti riikide poliitilise bloki loomiseks. Ainult Wilno-küsimusest ei kõneldud, selle küsimuse peawad selgitama kolm wälisministrit järgmisel kohtamisel. Siinsete teadete järele terwitataks nii Riias kui ka Tallinnas erilise heameelega, kui Poola Wilno küsimuses Leedule niiwõrt wastu tuleks, et mingi kompromiss wõimalikuks saaks. Igatahes ei teata nii siin kui seal, milline õieti peaks olema see kompromiss, mida Poola omalt poolt just põhimõtteliselt ei eita. Wilno tingimata tagasiandmine, nagu seda nõuawad leedulased, ei tule Poolale küsimusegi. Meelsamini ehk oleks Poola nõus lahendusega, mis näeb ette Poola-Leedu kondominiumi Wilno piirkonnas, nagu see tõepoolest enne Wilno okupeerimist kindral Zeligowski poolt oli ette nähtud Poola poolt.

„Völk. Beob." arwates Poola wälisminister tahab Balti patti küsimuses jälle aktiiwsemalt wälja astuda, et tegewuswälja mitte täielikult Prantsuse-Wene algatuse kätta jätta. Ta reis Tallinna tõotawat wäga huwitawaid tulemusi.

Kohale jõudnud

Vene viljanõidu-masinad

Ainuesitus Eestis

K-m. A. Trumm & K°

Tallinnas: Kalevi pass. 6, tel. 441-45.

Tartus: Suurturg 3, tel. 13-03.

Soome Ida-Locarno pakti wastu.

Helsingi, 19. juulil. „Uusi Suomi" käsitleb tänases juhtkirjas Ida-Locarno pakti küsimust ja kirjutab muuseas: ühes Saksa lehes oli mainitud, et ka Soome kawatsetakse tõmmata Prantsuse-Wene lepingumängu. Seda sõnumit tuleb arwatawasti wõtta nõuandena. Asjast huwitatud peaksid sama hästi kui meiegi teadma, et Ida-Locarno pakt ei tohi puutuda Soomet. Meile jatkub olemasolewatest lepingutest ja meie ei tunne mingit huwi ega tahtmist end siduda uue lepingusüsteemiga, mille tõepärane eesmärk on meile wõõras ja ei wõi meile pakkuda suuremat julgeolekut. Otse wastupidi — niisugune lepingusüsteem wõiks meid teatud tingimustel tõmmata konfliktidesse, mis on meie riigile hoopis wõõrad. Soome seisukoht selles asjas on päris selge ja endastmõistetaw.

London, 20. juulil. Reuteri teatel ei ole weel kindel, kui palju riike wõtaks osa kawatsetud Ida-paktist. Prantsuse wälisministri Barthou poolt sir John Simonile esitatud nimestik sisaldab 8 riiki, nimelt: Saksamaa, Nõukogude-Wenemaa, Poola, Tschechhoslowakkia, Läti, Leedu, Eesti ja Soome.

Relwastatud mees apteegis.

Hirmutas rewolwriga apteekrit ja tahtis politseinikku tulistada.

Neljapäewa õhtul tungis Tartus joobnud woorimees Oswald Ehrwald rewolwriga warustatult Kääni ja Poe tänawate nurgal asuwasse keskapteeki. Kui hirmunud apteeker kutsus kohale politseiniku, tahtis Ehrwald wiimast tulistada, kuid politseinik wõttis tal relwa käest. Mees oma teo põhjusi ei selgita.

Macdonald Quebecis.

Quebec (Kanadas), 19. juulil. Briti peaminister Macdonald oma tütre Ishbeli saatel saabus siia. Ta jääb Kanadasse seitsmeks nädalaks puhkusele.

Maa pikse ja rahe möllus.

Pikne põletas hooneid, surmas loomi, purustas metsi ja wigastas inimesi. — Haruldaselt tugew wihmasadu Tartumaal.

Wiimaste kuumade ilmadega on käinud kaasas ägedad äikesehood, mis tekitanud suuri kahjusid kogu riigis. Wälgulöögid on põletanud hooneid, purustanud metsa, surmanud loomi ja wigastanud inimesi, wihmawalangud ja rahehood on rüüstanud põllu- ja aiawilju. Tartu meteoroloogia observatooriumi andmeil on äikesemöll põhjustanud nõrk osamiinimum, mida ilmakaardil waewalt märgata ja mis ajab Lääne-Wenes, Peipsi järwe taga. Kuna see osamiinimum praegu püsib, siis ei ole möödunud äikesewõimalused lähemate päewade jooksul. Kõige raskemad wihmawalangud on tabanud Tartu linna ja ta lähemat ümbruskonda. Seal sadas neljapäewa hommikust kuni reede hommikuni wihma 65 millimeetrit, s. o. ühe suwekuu keskmine norm kahekümne nelja tunni jooksul.

Pikseõnnetusist praegu pole wõimalik saada täpset pilti, kuna wälk rohkesti rikkunud telefoniliine ja seetõttu teadete saamine kohtadelt raskendatud. Kuid senistegi andmete järgi otsustades on äikesekahjud wäga suured.

Tõsiseid õnnetusi igal pool.

Wõrumaal möllas pikne kogu kolmapäewa üle terwe maakonna. On selgunud mitmel pool tõsisemaid õnnetusi. Õhtul löi wälk elektrijuhtme kaudu eluruumesse Wõrus, Lille t. 3, kus elutseb A. Tsopp. Wälgulöök purustas elektrisaderdise ja lambi ning jooksis tulise kerana mööda tuba. Samal ajal wiibis ruumis kats naist, mõlemad löi wälk uimaseks.

Üks wälgusäde jooksis ühel naisel mõni sentimeeter kaelast eemal seina.

Naine waid pääsis tugewa põrutusega ja juuste kõrbemisega. Kolmapäewal keskpäewal purustasid pikselöögid Põlwa postkontoris telefoniliinid ning telefoniühendus katkes tükiks ajaks. Neljapäewa keskpäewaks suudeti seada korda kõik seni purustatud telefoniühendused, kuid kella ühe paiku hakkasid kostma uued kärgatused ja kohati purunesid telefoniliinid uuesti. Pikse ja wihmahoogudega seltsisid tormihiilid ja rahesadu. Tugewat rahet sadas Linnamäe ümbruses. Põlwas käisid niiwõrt tugewad tormipuhangud, et paljud suuremad puud murdusid pilbastena.

Eriti rasket häwitustööd tegi rahe Werriora wallas. Raheterad, mis oatera suurused ja kohati suuremad, petsid puruks rukki-, nisu-, odra- ja kohati kartulipõllud. Samuti purustas rahe aiawiljad.

Häwitustöö rahepiirkonnas tõuseb kuni 70%-ni.

Onneks oli raheriba kitsas, ta läks üle umbes ½—1 klm. laiuselt. Rahtpää küla piirkonnas said kõige rohkem kannatada: M. Onno, P. Palkowi, J. Hammeri, P. Kadde, A. Piiri, O. Terepingi, A. Hammeri ja Fr. Mähari põllud.

Kewadel, 18. mail läks samast piirkonnast üle kohutaw rahehoog. Et kewadine rahe oli warajane, siis hiljem paranesid ajawiljad, samuti rukis ajas juurest uued kaswud ja nüüd oli juba muutunud keskpäraseks ning tõotas rahuldawat saaki. Nüüdne maru ja rahe häwitas teistkordselt põllud ja saagilootusi enam ei ole.

Neljapäewal jõõtas wälk Wastse-Autsla wallas, Toku talu karjalauda, mis kuulus Johan Rosenthalile. Hoone põles maani maha. Kinnitatud oli hoone 1000 krooni eest, kuid tegelik kahju on suurem. Samal päewal löi wälk Weriora wallas Lichtensteini ajunduses moonamajja ja purustas ahju. Toas wiibisid parajasti Saul Hansing ja Arnold Puusepp, kes wälgulöögist uimasena langesid põrandale. Lisaks said mõlemad ahjukildudega weristada.

Lõuna-Tartumaal tabas kolmapäewa õhtupoolikul tugew rahesadu, mis tekitas suurt kahju. Esialgsete kokkuwõtete järele on rahe tabanud sadat talu.

Elwa ümbruses on rängemalt kannatanud Rõugu wald, kus wili täiesti häwitatud kümnelkonnal talul. Ka Walguta wald sai kannatada. Otepää ümbruses on kõige rängemalt kannatanud Aatre wald. Walga põhjapoolses osas on häwinud umbes 50 talul wili 50—100 protsendi ulatuses. Otepää ümbruses oli ka weewool nii tugew, et uhtus mäekülgedelt wilja orgudesse.

Rahepiirkonnas on pilt täiesti masendaw.

Warem lokkawad wiljapõllud aina mustendawad.

Aedades on samuti täielik häwitustöö.

Türi linna piirides löi wälk neljapäewal põlema „Puusepa" talu elumaja, mis ühise katuse all rehe ja karjatalliga. Hoone põles täielikult maha. Sisse jäid ka lehm ja hobune, kuna teine hobune ja osa karja suudeti päästa leekidest. Tuleõnnetuse läbi tekkinud kahju ulatab 1500 kr. peale. Hoone oli kinnitatud 900 kr. eest.

Rakweres ja ümbruskonnas äike suuremaid kahjusid ei sünnitanud, rikkus waid telefoni- ja elektrijuhtmeid. Neljap. öösel purustas pikne Sõmeru wallas, Wanamõisa põlewkiwi kaewanduses asuwa topohüdrograafia punkti, mis kuulus kaitsewäele.

Läänemaal ei ole äikesekahjud eriti suured. Pikne rikkus peamiselt telefoniliine ja -kaitseid. Kõik tekkinud rikked aga parandati kohe peale äikese möödumist. Martnas purustas pikne Jaani talu kaala. Lihulas löi wälk sisse Tõnis Kesküla elumajja, purustades ainult korstna.

Petserimaal möllas äikesetorm kolmapäewal, järgnewal ööl ja neljapäewal. Kaasas käis tugew wihma- ja rahesadu. Ainuüksi Petseri linnas löi wälk majadesse 10 juhul. Inimestega õnnetusi ei olnud, küll aga põrutusi ja tuleõnnetusi. Wälk surmas ühe lehma ja sea. Petseri kloostri Mihaili peakirikus sulatas wälk kotku 3 sentimeetri jämedused elektripeajuhtmed ja tabas ka Peetri kirikut, kuid kahju siin ei sünnitanud.

Walgamaal kestis äike lühiteste waheaegadega möödunud pühapäewast kuni neljapäewani. Kolmapäewa õhtul Laanemetsa wallas peksis rahe puruks 27 talu wiljad.

Täiesti häwinenud on 3 talu wiljad — Prantsu, Kõrgemäe ja Paubu. Raheterad olid kohati 2½-tollise läbimõõduga. Neljapäewal löi wälk põlema Sangaste wallas Tagula külas Korwa kuhas heinakääni ja kuhja, samas külas August Põdra karjalauda. Karjalaut oli kinnitatud 2000 krooni eest, kuid tegelik kahju 4000 kr.

Walga-Kaagjärwe kitsaroopalisel juhtus pikse läbi õnnetus raudtee remonttöölise Mustikaga. Wiimane oli ühes teistega käsidresiinal teel Walka. Pikselkärgatusest ehmudes kukkus Mustikas dresiinalt ja sattus sõiduki ette. Ta sai raskesti muljuda ja toimetati Walga haiglasse.

Wenelased Mandshuuriast wälja.

Harbiin, 19. juulil. Mandshuuriast saadeti wälja 48 Nõukogude Wene kodanikku. Wäljasaatmise põhjuseks on wenelaste riigiwastane tegewus.

Põllumajanduslurg

Pooleaasta väliskaubandus aktiivne.

Põllumajandusjaaduste eest jaadud 4 milj. kr. rohkem kui möödunud aastal. 40 protj. Eesti wäljaweost läks Inglismaale.

Eesti wäliskaubandus käesolewa aasta kuue kuu kokkuwõtte järele on aktiivne umbes 2.200.000 kr. Wäljawedu oli 1. jaanuarist 30. juunini 27.159.800 kr., sissewedu 24.996.600 kr. Wäliskaubanduse aktiiwseks kujunemisel on tugewasti kaasa aidanud juunikuu, mil oli wäljawedu 7.114.200 ja sissewedu 4.588.900 kr. Wõrreldes möödunud aastaga on wäliskaubanduse läbikäik summaliselt tõusnud ligi poole wõrra. Nii oli 1933. a. esimesel poolel wäljawedu ainult 14.964.300 kr. ja sissewedu 13.687.600 kr. Wäliskaubanduse summaline suurenemine on tingitud ühelt poolt rahawäärtuse langemisest ning teiselt poolt ka wäliskaubanduse tonnaažhi tõusust. Eriti on suurenenud põllumajandustoodete ja mõnede tööstusjaaduste wäljawedu. Nii weeti wälja käesolewa aasta esimesel poolel wõid, klambrites 1933. a. arwud, 4082 tonni (3137), mune 13.795.000 (5.763.000), kartuleid 3362 tonni (3145), wineeri ja toolipõhjasid 6680 (6090), ajalehe- ja trükipaberit 3596 (2024), puuwillast lõnga ja niiti 318 (120), puuwillast riiet 453 (267). Põllumehed on põllumajandusjaaduste eest saanud eelmisest aastast rohkem raha umbes 4 milj. kr. Wäljaweo-maana on Eestil esimesel kohal Inglismaa, kuhu on läinud kaupu 11.675.000 kr. eest, seega umb. üle 40 protj. Teisel kohal on Saksa 4.525.000 krooniga, kolmandal Läti 2.232.000 krooniga. Tähtsamaks sissweomaaks on endiselt Saksamaa, kust on Eesti ostnud kaupu 5.734.000 kr. eest ja teisel kohal Briti 3.541.000 kr. ja kolmandal kohal Ühendriigid 2.436.000 krooniga. Sissweo alal on eriti tugewasti kaswanud puuwilla, suhkru, heeringate ja wäetisainete import.

Inglise turg Lätile kindlustatud.

Wõi wäljaweo ülemmääraks 113.000 tonni aastas.

Riia, 19. juulil. Rahaminister Ehlis andis eile seletusi uue Inglise-Läti kaubalepingu sisu kohta.

Rahaminister seletas, et Inglise kaupade sissweo kohta jääb jõusse esialgne leping, mis sõlmiti möödunud aastal. Läti walitsus arwestab Inglise-Läti kaubabilansi seisukorda ja tahab suurendada sissewedu Suur-Britanniast, alandades tolle Inglise põllutöömasinatele, soolale jne. Läti ostab wähemalt 70 protsenti kogu oma sõetarwitusest Inglismaalt. Inglismaa omalt poolt kohustub mitte mingisuguseid kwantitatiiwseid sissweokitsendusi maksma panema Läti wäljaweo tähtsamatele kaupadele ja üldse neile kaupadele, millede tollid on konsolideeritud. Kui põllumajandusjaaduste sissweo kitsendamine Inglismaal osutub tarwilikuks, siis Lätit ei koheldа mitte halwemini kui ükskõik missugust teist riiki. Mis puutub Läti wõi sissweoesse Inglismaale, siis Inglismaa kohustub wähemalt kolm protsenti kogu oma wõisissweost, mitte aga wähem kui 113.000 tonni aastas, ostma Lätist, sedamööda, kumb neist moodustest on Lätile kasulikum. Suur-Britannia tollide konsolideerimine käib paljude Läti kaupade kohta. Wõitoll on kindlaks määratud 15 shillingule tsentnerilt. Läti poolt on ette nähtud teatawaid tagatisi teatawate Inglise kaupade, nimelt riidekaupade, sissweo kohta.

72 kariloома wiidi Wenesse.

17. juulil wiidi Waiwara raudteejaamast 16 ja Jõhwi raudteejaamast 56, kokku seega 72 kariloома Nõukogude Wenesse. Nende loomade müüjaks oli Eesti Tõuloomade Kaswatajate Ühing ja ostjaks wenelaste „Torgpred", kuna loomade seas oli ka sarnaseid eksemplare, mis wenelaste poolt uue korralduse kohaselt wastu olid wõetud ka ilma kontrollandmeteta.

Järjekordne kariloomade wastuwõtt Wenemaa jaoks algas samal 17. juulil Ratwere ümbruses ja nende loomade teelesaatmine toimub 25. juulil.

Järwa praost Chr. Beermann 70-aastane.

Järwa praost ning Järwa-Peetri koguduse lauaaegne õpetaja Christoph Beermann pühitseb 20. jtp. oma 70 aasta sünnipäewa.

Praost C. Beermann on sündinud 1864. aastal, 8. juulil (wana kalendri järele) Wiljandi maakonnas, Põltsamaal, kirikute ehitusmeistri Gustaw Beermanni wanema pojana. Peale algkooli jatkas Beermann õppimist Tallinna gümnaasiumis, mille lõpetas 1882. aastal. Selle järele astus ta Tartu ülikooli usuteadust õppima, millise teaduskonna lõpetas 23-aastase noormehena. Ülikoolis käies oli Beermann tuntud juure rahwuslasena ning tema on üks Eesti üliõpilaste ieltsi ajutajaid. Samuti oli ta kaasegew ka Eesti praeguse sinimust-walge triikloori esimesel õnnistamistalitusel Otepääl 50 aastat tagasi, lipukandjana.

Ülikooli lõpetamise järele saitus Beermann õige kaugele kodumaast, Kaukasusse. Nimelt ordineeriti ta Tifliisi koguduse õpetaja Hansseni adjunktiks, millisel kohal ta püüsis 9 aastat. Samal ajal täitis ta ka sealse sõjawäeosa tirituõpetaja kohuseid ning andis kohapealses gümnaasiumis usuõpetuse tunde. 1897. aastal abiellus Beermann Tifliisi tolleaegse koguduse õpetaja Gustaw Hüjemanni tütre Mariaga. Wähe hiljem sai ta uue koha Peterburi kubermangu, Strelna ajanduse, kus teenis 19 aastat. Peale õpetajakohuste täitmise jatkus tal siin aega diakonisside maja „Bethesda" juhtimiseks.

Kuigi ta hiljem sai mitmeid pakkumisi headele kohtadele Wenemaa koguduste peale, haaratuna koduigatsusest ta wõttis wastu Järwa-Peetri koguduse õpetaja koha ning siirdus sellele kohale 1916. aastal. Pärast Järwa praosti Ralli surma waliti Beermann Järwa praostiks.

Ümbrustonnas on juubilar tuntud heasüdamlike, wastutulelikn ning heajoowilikn inimesena, kes alati walmis nõu andma ja toetama.

Kaanon

Pühapäew, 22. juuli.

Tallinn. 9.30 Hommikkontsert heliplaatidelt. 10.25 Saksakeelne jumalateenistus Niguliste kirikust. Lõputs heliplaate. 12.30 Agr. Elmar Jaska: Wõiturn seisukorrast ja wäljawaateist. 13.00 Põllumajanduslikke teateid. 13.10 Lõunane kontsert. Juh. R. Palm. 18.30 Reklaami ja heliplaate. 18.45 Päewaundiseid. 19.00 Kalmani helitöid heliplaatidelt. 19.30 Ülekanne Tartust. 20.05 Kontsert. Juh. R. Palm. Kwinteti ettekandes möödunud nädala kaunimaid palasid. 21.30 Wana tantsumuusikat heliplaatidelt. 22.15 Moodsat tantsumuusikat heliplaatidelt.

Tartu. 10.00 Jumalateenistus Peetri kirikust. Lõputs heliplaate. 12.30 Ülekanne Tallinnast. 18.30 Reklaami ja heliplaate. 18.45. Ülekanne Tallinnast. 19.30 Lugemistund (esineb Arnold Waino. 20.00 Ilmateade ja õige aeg. 20.05 Ülekanne Tallinnast.

Põllumehele kasulik teada

Ajakirjas „Põllumajandus" piimasaaduste wäljaweo kontrolöör J. Kase wõtab lähema waatluse alla põllumehe ja riiklіku wäljaweo kontrolli koostöö tulemused piimanduses wiimase 10 aasta jooksul. Wabariigi algaastatel wõi wäljawedu sündis ilma kontrollita, mille tõttu läks wälja nõrga wäärtusega kaupa.

Alates 14. juulist 1924 algas tegewust riiklik piimasaaduste wäljawewo kontrolljaam, mis takistas alawäärtuslike piimasaaduste wedu wälismaale.

Edasi antakse kirjutises ülewaade piimatööstuste wõrgu ümberkorraldamisest ja piimaühisuste majanduslikust seisukorrast üldse ning üksikutes maakondades.

Samas ajakirjas prof. agr. J. Mägi waatles sõõtade mõju wõi kwaliteedile näidates, kuidas põlluhein, luhahein, linakook, segawiljajahu, peet, kartul jne. mõjuwad lehma piima ja seega ka wõi omadustele. Üldse on „Põllumajanduse" juulikuu nr. terwena pühendatud piimanduse küsimustele.

— Tegelik kodujänese kaswataja W. Soonik on awaldanud raamatukese chincillakodujänese kaswatamisest ja selle tulukusest. Autor wäidab, et meil on mõne aasta kestel 100 miljoni sendi eest wälismaalt kodujänese nahku sisse weetud, milline raha oleks wõinud jääda meie põllumehele, kui ta tunneks huwi jänesekaswatuse wastu.

Maaparanduslaenu uus korraldus.

Fondist antakse laenu taluomanikele, rentnikele ning weeühingutele. Töötute töölewõtmine annab soodustusi.

Põllutööministeeriumis walmisid uued maaparanduslaenu fondi määrused, millega korraldatakse maaparanduse laenu walitsemist, laenude wäljaandmist, kindlustusi ja tasumist. Fondi walitsemine kuulub Maapanga alla. Määruse järgi antakse fondi summadest laenu: a) põllumajanduslikkude kinnisvarade omanikele, b) era- wõi riigimaade rentnikele ja c) weeühingutele. Laenu antakse kuni 75 protsenti tööde wäärtusest ja kuni 2000 kr. majapidamise kohta. Maapidajatele aga, kes kasutawad maaparandustöödel tööta töölisi, antakse laenu kuni 100 protsi.tööde wäärtusest ja kuni 5000 kr.

Maaparanduslaenu otstarbekohase tarwitamise ja korrapärase tasumise kindlustamiseks nõutakse laenusaajalt kas wähemalt kahe käemehe wastutust, kinnisvara wõi wäärtpaberite pantimist riigile.

Era- wõi riigimaade rentnikele wõib anda maaparanduslaenu, kui rendilepingu tingimused rentnikule wõimaldawad maaparandustööde tegemist.

Erandina wõib laenu anda uudismaaomanikele wõi -pidajaile ilma talundi hindamist ette wõtmata kuni 150 kr. ülesharitawa maa hektaari kohta, kuid kogusummas mitte üle 1500 kr. ühele majapidamisele. Üle nende normide wõib laenu anda üldistel alustel.

Weeühingutele wõib laenu anda wõlakohustuste wastu (erilist kindlustust nõudmata), kui ühingute liikmete kohustused weeühisuste seaduse põhjal on kantud kinnistusregistrisse.

Petserimaal ja Narwa-taguses waldades asuwaile maaomanikele, kelle maad weel kinnistamata, antakse laenu wähemalt kahe käemehe wastutusel, kusjuures ühele majapidamisele wälja antud laenusumma ei wõi ületada 500 kr. ja laenusaaja wõlakohustuse ingrosseerimine peab sündima Petseri ja Narwa-taguste maade kinnisvarade kinnistamisseaduse korras.

Peakraawide kaewamisel, kui sellest huwitatud wähemalt wiis majapidamist, ja juhul, kui maaparandustööd täidetakse tööta töölistega, antakse maaparanduslaenu ilma intressideta ja administratsiooni kuludeta.

Laenu eest protsendiraha makstakse poole aasta wiisi. Laenusaaja peab töid teostama kawakohaselt,

SPORT

Kahe päewaga 9 uut Eesti rekordi.

Rahwuswahelised kergejõustiku wõistlused Tallinnas.

Teisipäewal ja kestnädalal Tallinna Kalew korraldas staadionil suuremad kergejõustiku wõistlused, millest peale koduuaa paremate wõttis osa kaks soome kergejõustikast: kiirjooksja T. Paritta ja kestmaademees Y. Porkka. Wõistlused õnnestusid üle ootuste hästi. Kahe päewaga püstitati 9 uut Eesti rekordi ja näidati üldiselt wäga häid tagajärgi.

Esimesel wõistluspäewal R. Tomson jooksis 60 mtr. ajaga 7,0 sek., mis uueks Eesti rekordiks. Endine rekord — 7,1 sek. — oli püstitatud A. Normati ja J. Willemsoni poolt 1917. a. Sellel alal kaasa wõistelnud soomlane T. Paritta jäi kolmandaks.

Teine rekord tuli 800 m. jooksus K. Fatalilt, ajaga 1.57,9. Soomlane Y. Porkka jäi teiseks — tulemusega 1.58,6. Endine Eesti rekord — 1.58,6 — oli A. Järlau nimel ja püstitatud 1933. aastal.

Rekordjooksuks kujunes ka 5×200 meetri teatejooks Tall. Kalewi meeskondade osawõtul. Esimene meeskond, koosseisus J. Tomson, A. Hirsch, Hubert Anton, R. Tomson ja H. Takk, näitas aja 1.56,6, mis uueks Eesti rekordiks. Endine rekord — 1.58,2 — oli püstitatud 1929. a. Tartu Kalewi meeskonna poolt.

Sellel rekordjooksul 4×200 mtr. wahearg — 1.32,9 — osutus samuti uueks Eesti rekordiks. Endine rekord — 1.35,6 — seisis Tartu Kalewi nimel aastast 1929.

Esimesel wõistluspäewal teised paremad tagajärjed olid: kuulitõuge J. Suurk 14.01, 400 m. jooks — W. Nesterow 51,5, kõrgushüpe — G. Schmidt, 1.80, kaugushüpe — R. Tomson 6.71, 5000 m. jooks — F. Boldsinski 15.36,6 ja odawise — G. Sule 67.15.

Teisel wõistluspäewal püstitati rekordid teatejooksudes ja 1500 m. jooksus.

10×100 m. teatejooksus Kalewi meeskond saawutas 1.51,2, mis uus Eesti rekord. 10×1000 m. teatejooksus Kalewi meeskond näitas samuti rekordilise aja 28.00,4. Jooksu jees wõeti 3×1000 ja 5×1000 m. waheajad, mis ojutusid uueks rekordideks wastawalt aegadega 8.03,0 ja 13.32,6.

Nii siis ühe jooksuga kolm rekordi.

1500 m. jooksus E. Prööm „duellis" soomlase Y. Porkkaga. Wõitis napilt soomlane, kelle aeg oli hilgaw — 4.02,2. Prööm saawutas 4.03,2, mis Fatali nimel seiswast rekordist parem 0,5 sek wõrra. Teistel aladel näidati järgmisi tagajärgi: 100 m. jooks — R. Tomson 11,2, kettaheide — A. Witding 45,32, kolmikhüpe — R. Kalm 13,04, 110 m. tõkkeid (madalad) J. Tomson 15,2 ja teiwashüpe E. Arman 3.40.

Eesti-Läti-Poola kergejõustiku kolmikmaawõistlus Riias.

Neljapäewa õhtul sõitis Tallinnast Riiga Eesti kergejõustiku rahwusmeeskond, kus eelolewal laupäewal ja pühapäewal peetakse Eesti-Läti-Poola kergejõustiku maawõistlus, järjekorralt wiies.

Ühes meeskonnaga sõitis Riiga spordihuwiliste ekskursioon.

Lääne wõitis Saare.

Haapsalus Troi spordiwäljal peetud traditsioonilise Lääne ja Saare maakondade waheline kergejõustiku wõistlus lõppes Läänemaa ülekaalula wõiduga 56:43.

Tugewa konkurentsi juures saawutati häid tagajärgi. Nii Hiiumaa mees B. Teng lennutas oda 57,60, mis parem senisest Läänemaa rekordist.

Wõitjad saawutasid järgmisi tagajärgi:

100 m.: 1) Ameku (Lääne) 11,6; kettaheide: 1) Kreek (L.) 35,15; kõrgushüpe: 1), 2) ja 3) Luther (L.), Bergmann (L.) ja F. Perro (S.) — 1.65; kaugushüpe: 1) Ütsti (S.) 6.30; oda: 1) Teng (L.) 57,60; 400 m.: 1) Espenberg 56,5; kuul: 1) Kreek 12,59; kolmikhüpe: 1) Ütsti 12,81; 3000 m.: 1) Piilbusch (L.) 9.47,8; teatejooks 4×100: 1) Lääne — Kotta, Luther, Politur ja Ameku; 2) Saare — Tuht, Adamson, Nellis ja Espenberg.

Meelespea-kalender

22. juulil korraldab Nurmi wabatahtlik tuletõrje ühing oma 5. aastapäewa pidustused Wastse-Nurmi algkooli ruumes algusega kell 1 päewal.

22. juulini wõiwad teatada need, kellel on müüa tõõkorras rehepeksu garnituur suur. 24×28 tolli, Laimjala postkontorisse märgusõna „Garnituur" all.

23. juulil kell 1 p. walitakse Kapu wallamajas Kapu wallasekretär. Soowiawaldused esitada wallawalitsusele 23. juuliks.

23. juulil kell 9 homm. walitakse Wilo wallamajas Wilo wallasekretär. Soowiawaldused ja tunnistused esitada 21. juuliks.

23. juulil antakse rendile suusõnalisel enampakkumisel kalapüügi õigus Jõe ja Kaio järwes 12 aastaks algrendiga 180 krooni aastas. Enampakkumine on Saare metsaülema kantseleis Tartumaal kell 10 hommikul.

23. juulil kell 12 peetakse Tallinnas riigi metsatööstuses (Falkpargi 4) paltide oksjonit. Suusõnalisel enampakkumisel müüakse 1) Warangu metskonnast umbes 1500 tk. — 360 tm. okaspuupalke, 3 üksuses, alghindadega 8 kr. — 8 kr. 50 s. tm.; 2) Koorküla metskonnast umbes 600 tk. — 200 tm. okaspuupalke, ühes üksuses, alghinnaga 7 kr. 50 s. tihumeetrist. Lähemaid teateid saab riigi metsatööstusest ja wastawailt metsaülemailt.

28. juulil kell 10 hommikul walitakse Mäe wallamajas Mäe wallasekretär ja Igrise algkooli juhataja. Kui juhataja saks walitakse mõni senine Igrise algkooli õpetaja, siis samal koosolekul walitakse samale koolile ka uus õpetaja. Soowiawaldused Mäe wallawalitsusele siise anda 27. juuliks.

28. juulil peetakse Esna 3-kl. algkooli meesjuhataja-õpetaja ja Müüsleri ning Kõtka 6-kl. algkooli õpetaja walimised. Tunnistused ja soowiawaldused esitada Esna wallawalitsusele 24. juuliks.

29. juulil peetakse Haapsalus Harju- ja Läänemaa kaitseliidu-wahelist wõistlust kergejõustikus, maadluses ja wõrtpallis.

29. juulil on Otepää Linnamäel wabaõhuetendus „Otepää all", millest palutud osa wõtma ka kaitsewägede ülemjuhataja kindral J. Laidoner.

30. juulil on Wõnuga 6-kl. algkooli kutseõiguslikn õpetaja walimine. Tunnistused esitada Paaswere wallawalitsusele kuni 30. juulini.

31. juulil on Suure-Kõpu wallamajas Suure-Kõpu 6-kl. algkoolile meesjoost juhataja walimine. Soowiawaldused lühikese elulookirjeldusega ja dokumentidega esitada 28. juuliks.

1. augustist kuni 1. septembrini wõetakse Tartumaa tööstuse ametis wastu soowiawaldusi sügisese eksamijärgu katsetele.

3. augustil kell 12 p. walitakse Küti wallamajas Wõnnu-Pajusti algkoolile naisõpetaja. Soowiawaldused ja dokumendid esitada wallawalitsusele 2. augustiks aadressil: Wiru-Jakobi postkontor.

Tallinnas suletti trükikoda.

Sisekaitse määruste wastu eksimiste pärast otsustati sulgeda Tallinnas, W.-Brokusmägi nr. 10 asuw trükikoda „Automaat", mis kuulub William Tomingasele. Nimetatud trükikoja sulgemise otsus jääb jõusse kuni kaitseseisukorra kestwuseni. Ühenduses trükikoja sulgemisega pannakse aresti alla ka kõik trükikoja wallaswarad. Trükikoja sulgemise otsekohaseks põhjuseks olid hiljaaegu nn. „Wangistamata wabadusõjalaste" poolt lewitatud lendlehed „Eesti mees — eesti naine", mis osutusid trükituks William Tomingase trükikojast saadud tähtedega.

Eelnimetatud lendleht, mida hiljaaegu lewitati nii Tallinnas, kui ka prowintsis, nagu Wiljandimaal ja mujal, äratas politseiwõimude tähelepanu pikemat aega. Alles hiljaaegu läks korda selgitada, et lendlehed on trükitud Tallinnas, W. Tomingase trükikoja tähtedega.

Lendlehtede siju oli selline, et see awaldas sihilikku lugupidamatust Eestis makswa demokraatliku riigikorra, riigikogu, riigiwanema, wabariigi walitsuse ja ministrite tegewuse kohta. Ühtlasi kutsuti lendlehes kodanikke pidama ühendust suletud Eesti wabadusõjalaste liidu tegelastega.

„Harmoonilise riigikorra" lendlehed konfiskeeriti.

Sisekaitse ülem otsustas konfiskeerida „wabadusõjalaste" poolt lewitatud lendlehed pealkirjaga „üle-eestimaaline harmooniline riigikorra loomise rahwaplaan". Nimetatud lendlehti lewitas 25. juunil Otepää alewikus Karl Leimann. Lendlehed sisaldasid häiriwaid teateid, mis wõisid riiwata awalikku julgeolekut ja rikkuda riigikaitse huwisid.

Tallinna turg.

Reedel, 20. juulil

Turule tuuakse rohkesti värsket juurwilja. Sõlmapaistvalt paliu pakutakse värsket peakapsast, mida turul koormates.

Liha. Sealiha terve sea viisi 54—58 s. kg., sealiha väikemüügil 60—75 snt. kilo, seapead-jalad 35—45 snt., soolatud sealiha 65—75 snt., sulatatud searasv 100—120 s., suitsusink 100—130 snt., loomaliha 35—75 s., vasikaliha terve vasika viisi 30—35 s., vasikaliha väikemüügil 30—55 s., lambaliha 60—70 senti kilo.

Linnud. Tapetud kanad 60—95 s. tükk, kanapoiad 35—50 snt. tükk. Tapetud kalkunid 140—150 snt. kg. Elusad põrsad 6—13 kr. tükk.

Kanamunad 7—8 senti paar.

Piimasaadused. Taluvõi (köögivõi) 100—120 snt. kg., meiereivõi (lauavõi) 120—135 snt. kg., hapukoor 55—85 senti, kohupiim 15—30 snt. kg., juustud sordi järgi 60—145 snt. kg., piim 8—12 s. ltr.

Mesi 45—60 snt. purk (400 gr.).

Kalad. Suitsu silgud 3—4 snt. kümme, suitsu angerjad 80—100 senti kg., värsked räimed 10 snt., kilud 20 senti, kammeljad 17—19 s., tursad 10 s., latikad 18—20 s., ahvenad 17—20 snt., haugid 25—35 snt., kohad 40 snt., lõhed 130—200 senti kilo. Sudakud 45—50 s. kg.

Värske salat 10—20 snt., spinat 20—30 snt. kg., rabarber 2—5 snt. kimp, redised 3—8 snt. kimp, porgandid 4—10 snt. kimp, värsked kurgid 6—30 snt. tükk, tomatid 1—1,50 kr. kg., sibulapealsed 2—5 snt. kimp, lilleкapsas 10—25 snt. pea, spargel 250 snt. kg., seller 2 kr. kg., hapuoblik 10—15 snt. kg., till 3 snt. kimp, suuremal hulgal värsked kartulid maksavad 70 snt. 20-liitriline mõõt ja 5 senti liiter, värsked peakapsad 15 snt. kg. värskelt hapendatud kurgid 7—20 snt. tükk, värsked hernekaunad 20 senti nael, väikesed peedid 8 s. kimp, kaalid 10 senti tükk, värsked sibulad 20 s. kg.

Marjad. Aiamaasikad 30—45 senti liiter, kaaluga 70—100 senti kg., metsamaasikad 30—35 senti kg., jõhvikad 10—12 snt. ltr., tikerberid 15—25 snt. liiter, mustikad 9—15 sn. liiter, vaarikad 30—40 senti liiter. Murelid 65 snt. liiter, punased sõstrad 25 snt. liiter, mustad sõstrad 28—30 senti liiter.

Värsked seened 13—18 snt. liiter.

Vähjad 5—20 senti tükk.

Ameerika suurstreigi lõpp.

Rahwa rahulolematus üldstreigiga lõpetas streigi. — Suured rõõmuawaldused uulitsatel.

San Francisco, 20. juulil. Streigikomitee otsustas 191 häälega, 174 wastu lõpetada üldstreigi. Suurstreigi lõppu on oodata tänahomme, kuna peetud läbirääkimiste järgi töölised nõus on tööd jatkama.

48 päewa kestnud sadamatööliste streik on ameerika majandusmeeste arwestuse järgi tekitanud kahju üle 100 miljoni dollari wäärtuses.

San Francisco elanikud läksid rõõmu pärast otsekui hulluks, kui saadi teada, et üldstreigi komitee on otsustanud streigi lõpetada. Oli pilte, mis tuletasid meele maailmasõja waherahu allakirjutamise päewa. Kõikjal tunti kergendust. Kauplused awati. Wastutulijad uulitsoowisid üksteisele õnne. Arwatakse, et rahwa rahulolematus üldstreigiga oligi põhjuseks, mis sundis streigikomiteed streiki lõpetama.

Üldstreigi komitee poolt wastuwõetud resolutsioonis öeldakse: komitee on selle poolt, et kõik tüliküsimused antakse kohe wahekohtu lahendada. Komitee otsustab, et kui laewaomanikud wõtawad wastu rahwusliku lepituskomisjoni tingimused streigi lahendamiseks, siis sadamatööliste üldstreigi komitee wõtab need tingimused konflikti kohese likwideerimise aluseks. Üldstreigi komitee soowitab kõigile ametiühinguile, kes algasid poolehoinstreiki sadamatööliste toetamiseks, asuda kohe tööle. Komitee lubab tarwitada kõiki oma rahanduslikke ja moraalseid ressursse sadamatööliste streigi lõpetamiseks.

Üldstreigi komitee jääb kokku, kuni tema esimees otsustab teda laiali saata. Ühtlasi nõutakse, et rahu ja hea tahte huwides sõjawäed tõenmataks määramata ajaks tagasi kõigist linnadest.

Briti suurendab õhujõude.

Loodab aga siiski relwastuse piiramist.

London, 19. juulil. Waidlustel õhujõudude üle alamkojas peaministri asetäitja Baldwin seletas: Meie wähendasime oma relwastusi hädaohtlikult palju lootuses, et teised riigid teewad samuti. See lootus ei ole aga täitunud täide. Meie kaitsejõudude puudulikkus tekitab muret riigikaitse pärast, seda enam, et teised maad aina suurendawad oma relwastusi. Briti walitsus ei ole siiski kaotanud lootust, et läheb korda saawutada mingit relwastuste piiramist. Ka praegu meie teeme uusi jõupingutusi, et leida wäljapääsu sellest ummikust, mis Genfis on tekkinud. Kahjuks meie ei wõi loota peatseid tulemusi. Nüüd on tulnud aeg, kus meie pidime uuesti kaaluma, kas meie wõime pidada oma relwastusi praegusel madalal tasemel. Meie tulime otsusele, et meie ei wõi kauemini wiiwitada korraldustega, millede abil meie lähemate aastate jooksul tõstame oma õhujõud tasemele, mis rohkem wastab meie lähema naabri õhujõudude tasemele. Walitsus otsustas suurendada järgnewa wiie aasta jooksul õhujõudusid 41 eskadrilli wõrra. 33 uut eskadrilli jääks emamaa kaitseks. Emamaa kaitse tõuseks selle tõttu 75 eskadrillini. Teised uued eskadrillid määratakse laewastiku juure wõi lähemsid wäljapoole. Walitsus tahab aga riigikaitse seisukorda alati silmas pidada ja jätab endale õiguse muuta oma programmi uute tegurite ilmumisel.

London, 19. juulil. üks silmapaistew õhujõudude asjatundja seletas Baldwini tänase kõne puhul, et kui walitsuse programm õhujõudude täiendamise asjus täielikult teostatakse, siis Suur-Britannial on 1938. aasta lõpuks umbes 1300 esimese liini lennukit. Praegu Suur-Britannia omab 850 esimese liini lennukit, mis on jaotatud 91 eskadrillile. Neist 42 eskadrilli on määratud emamaa kaitseks, 10 eskadrilli on arwatud teiste emamaa kaitseüksuste juure, 39 eskadrilli on määratud ajumaadesse. Emamaa õhukaitse omaks 1938. aasta lõpul 75 eskadrilli 900 lennukiga.

Tallinna marjaauto surmasõlm lisakus.

üks sõitja elukardetawalt wigastatud. Õnnetus sündis joobnud ja oskamatu juhi ettewaatamatuse läbi.

Narwa, 20. juulil. Jõisaku wallas, Salliku küla kohal sõitis täie kiiruse pealt kurwelt kraawi Tallinna weoauto A—244, kusjuures sai elukardetawalt wigastada Narwas elutsew Marie Pushtshenko, kellel purunes pealuu. Auto ühes pealolewa marjakoormaga purunes samuti. Peale esimese abi saamist Jõisaku jaoskonnaarsti juures toimetati haawatu Marie P. Jõhwi haiglasse rawimisele, kus tema seisukord tunnistati raskeks ja elukardetawaks. Õnnetus sündis juhi, Tallinna elaniku Hans Saare süü läbi, kes olles joobnud kihutas kurwet üleliigse kiirusega. Hans Saarel puudus autojuhtimise luba, mispärast teda ootab karistus.

Weoauto oli teel marjakoormaga Jõisaust Tallinna, kusjuures peale autojuhi istusid autol weel kuus marjakauplejat, kaks naist ja neli meest. Kihutades suure kiirusega Salliku küla wahelt läbi, kus tee teeb käänaku, ei suutnud juht kurwet wõtta wälja, mistõttu auto tormas esimeste ratastega maantee kraawi, tegi uperpalli ja jäi purustatult küljeli lamama.

Kõik autosolijad ja marjakoorem paisati autost wälja. Kuna kõik teised pääsesid kergemate wigastustega, sest maapind oli tuks kukkumisel pehmeks, langes Marie P., kes istus auto tagaosas, peaga otse wastu maantee ääres olewat kiwi ja jäi meelemärkuseta lamama. Ta toimetati teiste kaasasõitjate poolt kohaliku jaoskonnaarsti juure, kes peale esimese abi andmist tegi korralduse naise saatmiseks Jõhwi haiglasse.

Auto on saanud raskeid wigastusi, kusjuures täiesti häwines marjakoorem. Juht Hans Saar, kelle süü läbi õnnetus juhtus, jäi täiesti terweks ning suutis auto ümbermineku silmapilgul püsida istegi autorooli taga.

Briti nõuab Türgilt kahjutasu

Surmatud inglise merewäearsti Robinson haidest neelatud?

London, 20. juulil. Inglise meriwäearsti Robinsoni surmamise asjus Türgi rannawalwe poolt oli eile Inglise suursaadikul Ankaras kaks läbirääkimist Türgi wälisministriga. Kuuldawasti türklased on nüüda nõus sellega, et ka Briti esindaja wõtaks osa juurdlusest.

Istambulis liigumad kuulduseid, et Briti walitsus nõudwat Türgi walitsuselt suuremat kahjutasu Robinsoni omaste kasuks.

Istambul, 19. juulil. Samose lähedal Türgi rannawalwurite kuulidest surma saanud Briti merewäearsti Robinsoni laip on ikka weel leidmata. Kuna Smürnast lõunapool on nähtud meres palju haisid, siis kardetakse, et leitnant Robinsoni laip on haidest neelatud.

Istambul, 20. juulil. Ankarast wäljusid erirongiga Türgi wälisministeeriumi, kohtuministeeriumi, sõjaministeeriumi ja meriministeeriumi kõrgemad ametnikud, et sõita Smürnasse uurima Samose wahejuhtumit. Türgi sõjalaewa pardal peetakse leinajumalateenistus surmasaanud Briti meriwäearsti leitnant Robinsoni mälestuseks. Merre heidetakse pärg Briti ja Türgi ohwitseride juuresolekul.

Arusaamatus Eesti-Läti arwete korraldamises.

Scoses dir. Wirgo seletustega tema Riiga sõidu tagajärgede üle Eesti lehtedele, toob „Jaunakas Sinas" Läti panga seletuse selle küsimuse kohta. Arusaamatused olewat Eesti-Läti wahelises kaubanduses tekkinud mõningate eksport-import firmade tähelepanematuse tõttu. Mainitud firma polewat austanud Läti uusi määrusi, nimelt et clearingu kontodes wõiwat teise riigi heaks arwestada waid neid rahasummasid, misfugused on läinud läbi waluutakomisjoni ja misfuguseile antud mainitud komisjoni luba. Ainult sarnased tehingud olewat seadusepärased ja neid Läti makswat wälja. Siiski olewat mõned firmad Eesti kaupu sisse toonud ilma waluutakomisjoni loata. Niisuguste tehingute wäljamaksud olewat tõesti raskelt korraldatawad — lõpeb Läti panga seletus.

16 külalist Poolast.

Reede hommikul saabus Tallinna 16 Eesti-Poola sõprusühingu liiget, et külastada Tallinnat ja Narwa-Jõesuud, kuhu nad kawatsewad jääda umbes kuuks ajaks. Sama ühingu algatusel saabub lähemal ajal weel mitu ekskursantide gruppi Poolast Eestisse. Turistidele saatis raudteewalitsus Riiga wastu teise klassi waguni, milles nad jätkasid sõitu Riiast Tallinnani.

Warwas sõrme asemele.

Moskwast teatatakse, et ühe sealse kliiniku arst Kaslik wõttis hiljuti ette huwitawa kirurgilise operatsiooni: naisele, kellel masin oli lõiganud ära ühe sõrme, istutati sõrme asemele jalawarwas, mis lõigati ta enese küljest.

Ümberistutus õnnestus, haaw kaswas kinni ja haige töötab praegu warbast sõrmega, naga oleks see alati kaswanud käe küljes. Warwas-sõrm liigub täiesti wabalt.

Uputushäda läheneb Warssawile.

Warssaw, 20. juulil. Warssawist saadeti terwe lennuskadrill Lõuna-Poola uputuspiirkonda abistamiseks. Lennukitest wisatakse alla toidunaineid, tubakat, tikke jne. Krakowi piirkonnas on hädaoht juba möödunud. Weepind jõgedes hakkab langema. Hädaoht läheneb nüüd Warssawile. Punane Rist on tarwitusele wõtnud kõik abinõud seks korraks, kui Weikseli jõgi peaks tammid läbi murdma ja üle ujutama madalamad linnaosad. Raudteewalitsus on walmis pannud rongid linna ewakueerimiseks tarbekorral. Warssawis oodatakse weetõusu haripunkti täna öösi wõi laupäewal.

Peaminister Kozlowski, kes käis uputuspiirkondi waatamas, seletas, et uputustest on kannatanud umbes 50.000 perekonda.

Waras märatses.

Öö wastu reedet tungis waras Tallinnas, Raekoja platsil nr. 4 Eesti elektriseltsi AEG büroosse, murdis lahti ühekõja kirjutuslauda, kiskus puruks hulga arweid ja dokumente ning dir. Aawakiwi isikliku passi ja wiis kaasa wiis krooni wahetusraha, kuigi samas lahtises laekas lebas dir. Aawakiwi rahamapp üle 1000 krooni rahaga. Kaasas on waras kannud suurt traadist punutud lõõgiriista ja nähtawasti ka pussnuga, sest lahkudes ta oli trepikäsipuudest wälja lõiganud suure tüki puud. Arwatakse, et waras sattus märatsema wihahoos wähese saagi pärast.

Kas walitsusekriis Pariisis?

Pariis, 20. juulil. Täna peetakse walitsuse koosolek, kus tuleb arutusele tüli endiste peaministrite Tardieu ja Chautemps' wahel. Stawiski skandaali uurimiskomisjonis Tardieu esines süüdistusega, et Chautemps, ministriks olles, on püüdnud Stawiski skandaali sumbutada juba 1932. aastal. Küsimus on nüüd, kas kuus radikaalset ministrit wõiwad jääda koos Tardieu'ga walitsusse.

Pariis, 20. juulil. Sotsialistliku erakonna juhatus wõttis wastu resolutsiooni, milles süüdistab Tardieu'd, et ta olewat faschistliku erakonna juhatuse kandidaadiks. Ühendatud töölismassid kuulutawad sõja Tardieu'le. Silmas pidades tekkinud olukorda, sotsialistid nõuawad saadikutekoja silmapilkset laialisaatmist ja toonitawad uuesti oma ühist aktsiooni kommunistidega.

15.000 kilomeetrit purjelennukitel.

„Tass'i" teatel stardib augusti esimestel päewadel Moskwast Kesk-Aasia wabariikidesse õhurong, mille marsruut saab olema 15.000 kilomeetrit. Õhurongi koosseisus lendawad kolm purjelennukit, keda weab pukksiiris üks mootorlennuk.

Lennu eesmärgiks on uurida purjelennukite ekspluatatsiooni wõimalusi kaugelennu liinidel. Ühtlasi wõetakse uurimisele purjelennukite kasutamise tingimused Kesk-Aasia wabariitides.

Õhurongi juhatajaks on määratud lendur Borodin.

Piiskop kolmapäewal Tallinnas.

Kolmapäewal, 25. jkp. saabub Tallinna piiskop Rahamägi, et wõtta siin wastu juutrepoomgeid ja korraldada jookswaid kirikuasju. Piiskop jääb Tallinna mõneks päewaks.

Asunduskomisjoni otsused.

19. juulil pidas põllutööministeeriumi asunduskomisjon oma koosolekut.

Waliti maaasjad Wirumaa, Sonda-Satsu uudismaa asund. ühele eluasemekohale ja Harjumaa, Anija mõisa „Mikushla" metsast rajatud neljale normaaltalule.

Kinnitati müügihinnad ja tingimused Petserimaa, Ulitinoo asunduse talude kohta, millede juhtes asundustööd sõpule wiidud.

Määrati maaostulaenu taludest osa ostmiseks kolme uue asunduskoha ajutamiseks kokku 2100 krooni ja ühele popsikohale juurelõike ostmiseks 400 kr.

Määrati laenusid uudismaa ülesharimiseks Tartumaa, Lemmatsi asunduse ühele krundipidajale 500 kr., Pärnumaa, Uulu sooasunduse ühele krundipidajale 300 kr., Urisaare-Suutsi asunduse ühele krundipidajale 100 kr. ja Lepplaane asunduse ühele krundipidajale 500 kr. ning Saaremaa, Laeska sooasunduse ühele krundipidajale 500 kr.

Otsustati esmeda põllutööministrile ettepanekuga anda asunduskomisjoni korralduse Petserimaal maakohad Latshkowo, juur. 32 ha., Salawje-Splenik — 40,20 ha ja Motõlino — 130 ha, kuna nende asundamist on otstarbekohane teostada asunduskomisjoni kaudu.

Päewast päewa

Läti maakonnawalitsuse reform.

Läti walitsus wõttis wastu seaduse, millega likwideeritakse maakonnawalitsused senisel kujul. Ametisse pannakse nende asemele n.n. maaomawalitsuste wanemad, kes määratakse siseministri poolt. Tõise seadusega korraldatakse ümber ka wallawalitsused. Siseministrile antakse õigus wabastada ametist wallanõukogu ja wallawalitsuse liikmeid ning nimetada uusi. Wallanõukogude ülesandeid muudetakse. Wallawalitsuse esimehele antakse keelu-õigus wallawalitsuse ja -nõukogu otsuste kohta.

Kaumase mässujuhtide surmaotsus muudeti sunnitööks.

Kolm Leedu mässujuhti mõisteti sõjakohtu poolt surma, kuid riigipresident muutis surmanuhtluse sunnitööks, nimelt endisel Leedu kindralstaabi ülemal kindral-ltn. Kubeliunasel eluaegseks sunnitööks, end. lennuwäe staabiülemal kol.-ltn. Narakausel 15-aastaseks ja end. husaaride rügemendiülemal Backusel 12-aastaseks sunnitööks.

Saksa sõjalaewastik wiibis Saaremaal.

Kolmapäewal saabus Pidula lahte, Saaremaa rannas, wiiest torpeedopaadist koosnew Saksa sõjalaewastik. Samal päewal asetati nende poolt pärg Weere rannas maamulda jängitatud Saksa sõdurite hauale, kes langesid 1917. aastal Saaremaa wallutamisel teistud dessandil. Pärjapanemisest wõttis osa ka Saksa saadik Eestis hra. Reinebeck. Saaremaa kaitseliidu pealik major Lints ja merikaitseliidu ülem pealik Thom. Pärast pärjapanekut oli sipulaewal lõunasöök. Laewastik lahkus keskpäewal tõhtul kella 7 ajal.

Tuletont mõllas Harjumaal.

Esmaspäewal lõi wälk sisse Harjumaal, Kiiu wallas, Salmistu külas Amalie Tomanderi aita, mis põles maha. Edasi jõõtas pitne samal päewal Warbola wallas, Pajaka külas Eduard Puhmi päralt olewa Matsi talu elumaja, mis ühise katuse all rehealusega. Tules häwines 2500 kr. eest warandust. Keskpäewal põles Rapla alewikus August Kärsmeri pooleli olew kahekordne puust elumaja, mis arwatawasti süüdatud. Hoone oli kindlustatud 5000 kr. eest.

Aike ja uputused ka mujal maades.

Karpaatides sajab juba mitmendat päewa ägedat wihma, nii et uputus ähwardab järjest tõusta. Palju sildu on juurweest ära wiidud, linnades on wesi kuni 5 jalga sügaw. Paljud raudteeliinid on weest katkestatud. Lehtede teatel on Poolas kuni sada inimohwrit. Umbes 2 miljonit inimest on oma wara kaotanud. Üle uputuspiirkonna käis ka kohutaw äike. Samuti Soomes kestawad äikesehood. Helsingis lõi ta mitmel pool sisse ning Tamperes on katnud äikesega kaasaskäiw wihmasadu tänawad juurweega, nii et sõidetakse paatidega. Kohutawast äikesetormist kõnelewad teated ka Inglismaalt.

Ringhäälingu uus eelarwe ja tegewuskawa.

Riikliku ringhäälingu nõukogu wõttis wastu ringhäälingu eelarwe järgnewa poolaasta kohta 99.000 kr. suruses. Suuremate kulutustena on selles 12.000 kr. saatejaama kuuldawuse parandamiseks ja wõime tõstmiseks. Suuremat rõhku hakatakse panema hommikuse saatekawa edasiandmisele, mida täiendatakse ja pikendatakse. Kõnelema kutsutakse edaspidi wäljawalitud jõude. Muusikalises osas on kawas edasi anda ka suuremate orkestrite õhtuid. Ka uue saatejaama ehitamise eeltööd on käimas. Selle tehnilisteks juhiks palgati ametisse inj. Lossman. Saatejaama ajukoht pole aga kindel.

Uus kirik Mõisakülas walmis.

Mõisaküla ev.-luteriusu uus moodsas stiilis kirik walmis neil päewil ning selle õnnistamine toimub pühapäewal, 22. jkp. piiskop Rahamäe ja praost Grünbergi osawõttel.

MASINAEHITUSVABRIK

A-S. FRANZ KRULL

Tallinn, Kopli 68. Telef. 425-35.

Osakond Tartus: Raekoja 13, telef. 17.

Vabrik on Eestis kõige suurem ja täielikum omal alal ja suudab rahuldada tarvitajate nõudeid, töötades järgnevate osakondadega: katalsepa, mehaanika ja treimise, sepa, malmi ja vasevalamise, puutöö, maalri ja põllutöömasinate alal.

Iseäranis on vabrik oma ülesannete hulka võtnud põllutööriistade valmistamise, nagu: adrad, mitmesugused äkked, hekslimasinad, viljasorteerijad, hobuserehad, kartulivõtmise-masinad, loomatoidu aurutajad, eriaparaadid ristikheina peksmiseks, milliseid iga viljapeksumasina külge asetada võib ja käesoleval aastal on uudisena proovimisel soo, heina- ja karjamaa harimise riistad.

Üleminekuaeg Saksas.

Hitler peab järele andma pahempoolsetele ja ajuma rewolutsiooni teele.

Meie wabside liitumise juhid talitasid Saksa rahwussotsialistide eeskuju järele, kui nad kogusid oma lipu alla inimesi, alates äärmisest pahempoolsetest — kommunistidest kuni äärmiste parempoolseteni — endiste mõisnikkudeni, kes pooldawad weel monarhistlikku korda. See kirju kogu pidi moodustama rahwuslikku terwiku, kuigi ta sisemiselt kubises mitte ainult wastoludest, waid otse waenust. Rotermann majas weebruarikuus korraldatud wabside teeõhtu puhul tähendas üks mõõdukam wabs, et kui tema seda kirjut kogu seal waadelnud, siis käinud temal wäringud üle keha ja siis tekkinud temal esimest korda küsimus, kes päästab riigi selle lawiini eest.

Nüüd, kus Saksa rahwussotsialistide „rahwuslik terwik", mis koosnes üksteisele waenulikkudest elementidest, on kokku wariseud ja seda nimelt seestpoolt tekkinud plahwatuse tagajärjel, peaks wististi ka kõige naiiwsematelegi poliitikutele selge olema, kuiwõrt hädaohtlik on sarnane „rahwuslik terwik" nii riigile kui tema enda loojatele ning juhtidele.

Hitler oli aastaid mänginud rewolutsiooni, kuid mõelnud faschismi peale. Tal ei wedanud nii ühel kui teisel alal. Majanduskriis aitas Hitleri liikumist paisuda küll suureks, kuid just wiimase saja meetri kaugusel lõpusihist — wõimust ähwardusid tema lootused 1932. a. kokku wariseda, kuna tema asemel olid ajunud Saksamaad autoritaarselt walitsema von Papen ja kindral Schleicher.

Sel kriitilisel momendil otsustas ta oma liikumise kirju kogu muuta weel kirjumaks, kui ta sõlmis liidulepingu Preisi junkrutega ja nende kaudu ka endise walitsewa sooga — Hohenzollernitega. Selle äraandliku kokkuleppe tõttu sai Hitler 1933. a. 30. jaanuaril riigikantslerits. Kumbki pool ei mõelnud liitumisel loiaalse koostöö peale, waid mõlemad liitusid ainult tagamõttega teise nõrku külgi ära kasutada oma joowide kättesaamiseks. See oli koera ja kassi sõprus. Junkrud lootsid, et neil läheb korda ära kasutada nii Hitleri kui teiste natside juhtide wiimnätust riiklikkudes asjades ja teha sel teel Hitlerist endile truu teener, kes täidab kõik nende soowid. Junkrud aktsepteerisid Hitleri programmist ainult faschistliku korra, kuid mitte tema poolt lubatud reforme.

Kuid Hitler, Göring ja Göbbels osutusid teadlikumateks poliitikuteks kui junkrud olid arwanud ja saades wõimu juurde, tegutsesid nad niiwõrt kärmelt, et seadsid junkrud järjest fait accomplit ette. Sellest tekkis teraw sisemine wõitlus natside ja junkrute wahel, mis kestis kogu nende koostöö ajal walitsuses kuni asekantsler Papeni kõneni Marburgis k. a. juunikuu teskel, kus see wõitlus sai kautud awalikkuse ette. Siin selgus lõpulikult, et junkrute ja rahwussotsialistide führerite liit oli olnud algusest peale koera ja kassi sõpruse taoline. Junkrud wajasid diktaatorliku wõimuga walitsust selleks, et hoida ära maa- ja muid reforme, misjuguseid oleks teostanud Saksamaal erakondadest koosnew walitsus.

Muid rahwussotsialistid ei saanud loobuda reformidest, kuna siis kaotaksid nad igasuguse masside poolehoiu. Raske majanduskriisi tõttu ei suudetud sisepoliitilisi reforme ära hoida rahwa tähelepanu juhtimisega sisepoliitiliste küsimuste pealt wälispoliitiliste küsimuste peale. Versailles' leping ei saa wäärida enam nii suurt tähelepanu, kuna reparatsioonide küsimus oli 1932. a. saadik päewakorrast wälja langenud. Ilma reparatsioonideta ei saanud Versailles' lepingut rahwa silmis enam kunnaks kütta. Kui majanduslitud ja rahanduslitud raskused on Saksamaal nüüd järjest suureneud, siis süüdistab rahwas neis juba walitsust. Walitsuse ringkondades aga langes kogu süü junkrute peale, kuna need olid nõudnud kogu aja seda majanduspoliitikat, mis on wiinud nüüd Saksamaa pankrotini.

Londoni ajakirja „Economisti" üks korrespondent kirjutas 30. juunil, et rahwussotsialistide miitingutel ei tekita nüüd miski mun asi nii suurt tormi kuulajate hulgas kui ähwardused reaktsionääride aadressil. Waen juntide wastu olewat nihkunud nüüd hoopis tahaplaanile. Ja aariatõu teooria teraw ots olewat sihitud nüüd mitte enam juutide, waid oma Saksa seni traditsioonilisel walitsewa klassi — junkrute ja suurkapitalistide wastu. Sarnased meeleolud olewat nüüd massides hulgas esile kerkinas ja need sihiwad wälja nue radikaalse poliitilise ning sotsiaalse rewolutsiooni peale.

Nõutakse klassiwahede tasalülitamist nii poliitiliselt kui sotsiaalselt. Aariatõu teooria olewat teinud siin oma töö. Selle tõu teooriaga kuulutati omal ajal kõik satslased ühewäärseteks 100-protsendilisteks sakslasteks ja nüüd nõuawad kõik tihid selle ühewäärsuse realiseerimist nii poliitilises kui sotsiaalses elus. Sotsiaalse solidaarsuse nõudmine olewat peagu leainemas Saksamaal kulutule kiirusega ja et majanduskriisi-aegne õhkkond on alati soodne rewolutsiooni tekkimiseks, siis näib, et Saksamaal on pind praegu rohkem kui kõige ühe rewolutsiooni puhkemiseks. Pealt rewolutsioonile on Hitler ise aastate wiisi kummardanud ja kui temal peaks nüüd ise junkrute pealekäimisel ajuma rewolutsiooni maha suruma, siis peaks ta ise ennast täielikult tasalülitama.

Hitler on suunitud minema ühes rewolutsionääridega, aga mitte reaktsionääridega — junkrute ja suurkapitalistidega. Kui Hitler korraldas 30. juunil weresauna, kus ta häwitas terwe rea reaktsionääride juhte ja neid lõõkrühmade juhte, kes olid walmis ühinema reaktsionääridega, siis sellega ühes tegi tema ka hüppe senisest fachsismilt ühe sotsiaalse rewolutsiooni peale.

Kuid Hitleri hüpe ei ole weel lõpulik, kuna Hitler ei suutnud wabaneda junkrutest kui ministritest tema walitsuses. On tekkinud mingisugune paus, mida wõib seletada Hitleri ettewaatusega wõi kartusega junkrute ees, kuid wõib-olla ka kodusõja hädaohuga, mida ei soowi Saksamaale mitte kumbki wõitlew pool.

J.

Oppelnis, Saksamaal, kukkus äkki ümber raekoja hoone 60 meetri kõrgune torn. Mis põhjustas torni kokkuwarisemise, seda selgitatakse weel.

Wõhmalaste hea algatus.

Awasid Tallinnas kaks moodsat lihasaaduste kauplust.

Teedrajawa sammu on astunud ühisus Wõhma eksporttapamaja sellega, et awas Tallinnas kaks moodsat kauplust, kus müüakse liha ja lihasaadusi. Pealinlaste seas on sagedasti nurinat olnud, et liha tuleb müügile mitte küllalt puhtalt ja alati ka mitte wärskelt. Nüüd tahawad wõhmalased need pahed kõrwaldada.

Warem käis liha läbi mitme käe, enne kui jõudis tarwitaja kätte. Nüüd on aga see waheltkauplejate ahelik wälja jäetud. Kasuks on see kaubatarwitajale, kasuks on see ka talupidajale. On ju päris selge, et pikk waheltkauplejate rida tasuta oma tööd ei teinud. Nii kujunes, et põllumees oma saaduse eest õige madala hinna sai ja ostja pidi palju maksma. Lõwiosa kasust langes aga waheltkauplejaile. Nüüd, kus Wõhma eksporttapamajad ka müügi enda kätte wõtnud, wõib arwata, et põllumees hakkab oma töömaewast enam saama.

Wõhma eksporttapamaja algatus peaks ühtewiisi kasuks tulema nii linnainimesele kui ka põllumehele. Jääb ainult soowida, et Tallinnasse enam seesuguseid kauplusi tuleks.

Üks seesugune moodne kauplus asub turu juures Walli tänawal, suures Urla „pilwelõhkujas", teine Kadriorus Poska tänawal. Mõlemad äriruumid on ilusad ja wäga puhtad.

Kindel kord tööbörsil.

Töötõtja, kellele tööbörs muretsenud tööd, kustutatakse töötute nimekirjast.

Teedeministri poolt on awaldatud tööbörside wahetalituselise tegewuse määrus, milles lõplikult tindlaks määratud tööbörside ülesanded ja töötõtja kohustused.

Tööbörsid teostawad tööwahetalituse alal oma tegewuspiirkonnas:

1) töötõtjate registreerimist, kes soowiwad wahetalituse teel leida tööd wõi wahetada olewat tööd kohaema wastu;

2) tööandjate töötõkkumiste registreerimist;

3) töötõtjatele töötõkkumistest ja tööandjatele töötõudmistest teatamist;

4) töötõtjate ja tööandjate waheliste teenistuslepingute ja kokkulepete sõlmimisele ja koostamisele kaasaaitamist;

5) teiste tööbörsidega tööwahetalituse alal koostöötamist ja

6) kohaliku tööturu kohta teadete kogumist ning statistika pidamist.

Tööwahetalituse otstarbel wõib tööbörs registreerida igat Eesti wabariigi kodanikku wõi kodakondsetut, kui wiimane on elanud wahetpidamata Eesti wabariigi piirides wähemalt kümme aastat wõi on osa wõtnud Eesti wabadusõjast. Tööwahetalituse otstarbel registreeritud töötõtja ei tohi olla üle 60 prots. töötõimest kaotanud, wälja arwatud kutsetöölised, kes küll üle 60 prots. üldisest töötõimest on kaotanud, kuid tegelikult oma kutse alal esinewad täielõõliste töölisteena. Töötõtjad, kes soowiwad registreerida ennast kutsetöölisteks, peawad oma kutseoskuse kohta esitama tunnistused. Juhul, kui tunnistusi ei ole, siis tuleb esitada tõendused oma endisest teenistuskohtadest, et ülesantud tööalal on töötaanud ja omab selleks tööks wajalikku oskust.

Tööbörsid peawad registreeritud töötõtjate ja tööandjate kohta wastawaid nimekirju. Nimekirja kantakse töötõtjad ja tööandjad wiimaste poolt antud juhiste wõi kirjaliku teadaande alusel. Töötõtja, kellele tööbörs on muretsenud tööd, kustutatakse töötõtjate nimekirjast. Samuti kustutatakse nimekirjast töötõtja, kes on leidnud tööd ilma tööbörsi wahetalituseta wõi kes on arwatud tööbörsil registreeritud töötute hulka. Registreeritud töötõtja on kohustatud iga kuu möödumisel, töötõtjate nimekirja tandmise ajast arwates, hiljemalt seitsme päewa jooksul awaldama soowi nimekirja edasijäämiseks, mille mitteäitmisel ta nimekirjast kustutatakse. Töötõtjat, kes ilma mõjuwa põhjuseta kordnwalt ei ole wastu wõtnud tööbörsi wahetalituse pakutud tööd, wõib tööbörsi juhataja kustutada töötõtjate nimekirjast kuni kuue kuuni.

Tööbörsid hakkawad tegutsema peagi kõigis prowintsiikunnades.

Koerad hingekirja.

Registreerimise tähtpäewaks 1. nowember.

„Riigi Teatajas" kuulutati wälja koerte registreerimise ja matustamise seaduse elluwiimise määrus, mille järgi kuuluwad registreerimisele koerad nii linnas kui maal, alates 6 kuu wanusest. Registreerimine wiidakse läbi 1. nowembriks. Pärast seda tähtpäewa kuus kuud wanaks saanud wõi majapidamise juure muretsetud koerad tulewad registreerida hiljemalt 7 päewa jooksul.

Pärast 1. nowembrit ei tohi enam wabalt ringi joosta lasta koeri, millistel puudub registreerimise märk. Koerad tulewad warustada nende omanike poolt läs metallist wõi nahast kaelarihmaga, mille küljes wastaw märk, mis antakse wallawalitsusest.

Peeter sõidab Riiga.

Ettewõtja Kuhlmann, kes Peeter Suure mälestussamba päästis, müüs selle kolmapäewal edasi lätlastele. Kohe selle järele ajuti Peetert seadma reisiwalmis ja ajuti ta ojasid kastidesse pakkima. Kuju saadetakse teele Riiga arwatawasti weel käesolewa nädala lõpul. Kuuldawasti maksnud lätlased selle eest 15.000 krooni, millisest summast läks ettewõtjale Kuhlmannile umbes 10.000 krooni ja müüjale firmale 5000 krooni. Kuhlmann ise millegi pärast ei tahtnud müügilepingut ajada ja andis selle toimingu ühe wastloodud firma kätte.

Riigile maksis Kuhlmann kui ettewõtja 1500 krooni, mis ta oli kohustatud maksma wastawa lepingu põhjal. Peale selle sai riik weel umbes 100 krooni selle arwel, mis ta pidi saama päästetud warandusest natuuras.

Valeallkirja andja wekslile jäi karistuseta

Kui naine kirjutas wekslile oma wabaabielulise mehe priinime.

Teisipäewal oli Tartu-Wõru rahukogus arutusel huwitaw weksliwõltsimise protsess. Süüdistati wekslile wale allkirja andmises 28-aastast Kallaste juutsurit Klawdia Tooningast, kes praegu elab Narwas, ja rändagenti Alfons Jahr'i, et ta olewat mõjutanud naisterahwast süüteole.

Lugu ulatub 1932. aastasse, mil septembrikuul tuli Kallaste alewi juutsur Tooningase juurde, kes sel ajal elas A. Jahr'iga wabaabielus, rändkaupmees Landsberg. Tooningas ostis sellelt riiet ja kuna tal polnud raha kogu ostetud kauba eest tasumiseks, Alfons Jahr andis wekseli 34 kr. peale. Tema allkirjaga aga kaupmees ütsinda ei usaldanud, waid nõudis weel tema abikaasa allkirja. Wiimane kirjutas sinna Klawdia Jahri nime, olgugi et ta oli ametlikult Klawdia Tooningas, sest ta arwas, et Tooninga nime juures tekiks wõõral kaupmehel kahtlus, et wast ei nõustuki wekseli peale müümisega. Riiet oli aga tol korral hädasti waja.

Wekseli tähtajal aga ei Jahr ega Tooningas seda ei lunastanud ja see läks protesti. Siis selguski, et Klawdia Jahri pole üldse olemas.

Kohtus palusid kaebaluste kaitsjad süüalused õigeks mõista, sest weksliwõltsija wõtab süü täiel määral omats, lubab wekseli edaspidi lunastada ja ei ole annud wale allkirja isiklikku rikastumise ega tellelegi paha teha tahtmise sihiga. Niisugusel korral aga weksliwõltsimine ei wõiks olla karistataw.

Kohus mõistis õigeks mõlemad kaebealused.

Kahekõrsamiljoniline pankrott Walgas.

S. Jessionowskile kuuluwad wee- ja jõidunabinõude tehas ja telliskiwitehas maksurasku sis.

Walgas lõpetasid maksurasku tõttu tegewuse Walga wee- ja jõidunabinõude tehas ja Jessionowski telliskiwitehas. Esimene neist ajab Kuperjanowi tn. nr. 51, teine Walga-Wõru raudtee ääres, ja mõlemad kuuluvad poola soost ärimehele Stepan Jessionowskile. Nimetatud äride wõlgade kogusumma ulatub 80—90 tuhande krooni.

Kuuldused Jessionowski ettewõtete maksurasku sist tekkisid juba möödunud nädala alul, kui läksid protesti mõned Jessionowski allkirja kandwad wähemasummalised wekslid. Wõrsti pärast seda peetud Jessionowski kreditoride koosolekul selgus, et äride wõlasummast katawad warandused waewalt poole. Jessionowski ise ei eitanud maksurasku si ja jättis asja lahendamise kreditoride hoolele.

Peale muude kohustuste on Jessionowskil kohustusi ka oma tööliste wastu sanamata jäänud palga arwel. Seni on Jessionowski wastu juba esitatud nõudmiji umbes 20.000 krooni ulatuses.

Eesti saadik dr. Akel Tallinnas.

Eesti saadik Berliinis dr. Akel, kes oma puhkeaega mõõda saadab, viibib praegu Tallinnas.

Kesk-Eesti Seakasvatajate Selts

VÕHMAS, VILJANDIMAAL, TELEFON VÕHMA 42.

Selts korraldab seakasvatuse nõuannet oma tegevuspiirkonna üksikmajapidamistes ja avalikkude seakasvatajate-päevade ning kursuste kaudu.

Seltsi teenistuses on vilunud nõuande-personaal ja peale selle on Seltsile abiks oma kaastööga seakasvatuse alal vastava erialalise ettevalmistusega ja praktiliste kogemustega eriteadlased.

Seltsi toimetusel on kirjastatud seakasvatajatele käsitamiseks praktilisi näpunäiteid sigade ravimise kohta haiguste puhul nagu punataudi, põrsaste kõhutõve, seatäide jne. juhtudel.

Selts valmistab oma tööjõududega oma piirkonna talupidajatele tasuta sealauda plaane (ka vastavalt Maapangale laenusaamistel esitamiseks ettenähtud nõuetele).

Kesk-Eesti Seakasvatajate Seltsi ümber koonduvad kõik tegelikud seakasvatajad-põllupidajad Viljandi, Pärnu ja Järva maakonnast.

Kesk-Eesti Seakasvatajate Selts

VÕHMAS, VILJANDIMAAL, TELEFON VÕHMA 42.

Ostame

aasta ringi tapamajas ja sigade vastuvõtu päevadel raudteejaamades

kõrgema päevahinnaga

peekonsigu, loomi, vasikaid ja lambaid.

Müüme

oma kauplusis

Tartus,	Ülikooli tän.	nr. 7,	telef.	12-59,
„	Tähe „	„ 72,	„	12-18,
„	Narva „	„ 9,	„	12-22,
Valgas,	Vabaduse „	„ 33,	„	32

oma tööstuse saadusi:
vorste, suitsusinki, seapäid ja -jalgu, sea-, looma-, vasika- ning lambaliha jne.

Kaup kõrgeväärtuslik.
Hinnad võistlematust odavad.

Ühisus „Lõuna-Eesti Eksporttapamajad" Tartus

Telefonid: kontor ja kodune keskjaam 11-24 ja 11-28, juhataja 11-64.

Soome kindral sõjast ja rahust.

Kas on Põhjamail kestew rahu kindlustatud selle tõttu, et Põhjamaade riikidel on kindel rahu tahe?

Helsingi, 18. juulil. Marssal Mannerheim, kes käis suurel Briti lennuwäeparaadil Hendonis ja külastas ka Inglise lennukitenäitust, andis pärast oma tagasitulekut Inglismaalt intrewjuu ajakirjandusele. Marssal ütles muuseas: Paraad ja näitus olid mõlemad tõenduseks sellest hiigelarengust, mis on saawutatud õhurelwade alal. Selle arengu tõttu on õhurelwadel kindlasti suurim tähtsus tulewikusõjas. Strateegiliselt kui ka taktikaliselt õhusõda mõjutab kogu sõjapidamist. On tingimata tarwis, et juba nüüd õhurelwadele pühendataks küllaldast tähelepanu ja õhujõududele antaks wääriline koht moodsas kaitseorganisatsioonis. Lennukid wõimaldawad wäikese personaaliga ja wäikeste materiaalsete ohwritega saawutada suurimaid tagajärgi. Eriti suure tähtsusega on õhurelwastus wäikesele riigile.

Rahupropaganda kohta marssal Mannerheim ütles muuseas: Kui waadelda rahu kasuks tehtud kihutustöö tulemusi, siis wõib küll öelda, et midagi on saawutatud. Kuid wäikestel riikidel ei ole sellest kasu. Öeldakse, et meil põhjamail olewat kestew rahu kindlustatud selle tõttu, et põhjamaa riikidel on kindel rahutahe, ja et nad on otsustanud lahendada oma arusaamatused kokkuleppe teel. Kas see ei ole elurõõras wäide ja ainult waga soow? Kas riigile, kellel on niisugused piirid nagu Soomel, on aidatud sellega, et Baltimere riigid on kõik leppinud oma poliitilisi tüliküsimusi mitte relwadega lahendada? Kas wõib keegi, kes tunneb tulewikusõja wahendeid, tõsiselt wõtta niisuguseid lubadusi? Hariliklt tuuakse Ahwenamaa saarte küsimuse lahendus näiteks, et ka suuri tüliküsimusi wõidakse lahendada, ilma et rikutaks rahu. Kas see on aga tõesti nii? Igaüks, kes on wähegi teadlik põhjamaade kaitseprobleemidest, peab endale ütlema, et Ahwenamaa konwentsioon sisaldab kõike muud, kui kõwendada julgeoleku kindlustust. Kogu maailmas on ilmsiks tulnud sekelduste koldeid. Relwastumine käib suure intensiiwsusega. Tahtmatult tekib kartus, et nued tõsised konfliktid on tulemas. Kas niisugusel ajal meie wõime loobuda kaitseabinõudest, s. t. maksudest riigi julgeoleku kasuks, ainult seepärast, et kergendada maksukoormat? Kas ei oleks nüüd paras aeg, et Soome ajakirjandus awaks rahwa silmad ja aitaks rahwale selgeks teha, missuguseid ohwreid temalt nõutakse, enne kui iga kodanik wõiks relwastatult wälja astuda oma isamaa kaitseks, küsib marssal Mannerheim.

Marssal Mannerheim.

Tükike Wene keiserriiki Bukarestis.

Wiimne tsaaririigi saadik, keda keegi pole kohalt ära kutsunud ja kes ametlikult „ülemäärase" saadikuna nimestikus seisab.

Bukarest, Calea Victoriei number 27. Siin asub tänapäewani tsaar Nikolai 2. poolt nimetatud erakorraline saadik ja täieõigusline minister ekstsellents Koziel Poklewski. Wene saatkonnapalee Bukarestis on ainule ja wiimane koht, mida weel peetakse „keiserliku Wene territooriumiks". Hoone jätab kaunis nukra mulje, sest tsaariwalitsuse langusest saadik on puudunud wahendid ta korrashoidmiseks. Ekstsellents Koziel Poklewski elab siin täielikku üksiklaseelu. Kellelgi pole meele tulnud teda kui õndsa keiserliku Wene riigi saadikut tagasi kutsuda ja nagu hiilgawa minewiku klassikaline mälestussammas seisab ta ikka weel omal kohal. Kui tsaaririik langes, polnud enam kedagi, kes saatkonna ja konsulaadi personaalile palka oleks maksnud. Pikkamisi, kuid järjekindlalt tõdunesid uhte palee ehted, teenrite kulla- ja hõbedaga tikitud mundrid sõid koid. Liikuw wara häwis, ja kui keiserlik wene saadik oma wiimase sularaha wälja oli annud, tuli järg saatkonnapalee sisseseade-esemete kätte. Nüüd elawad saatkonnahoones peale saadiku weel wene konsul Shtsherbakow ja Türgist Bukaresti siirdunud konsul Sabinow ühes mõningate teenritega.

Ekstsellents Poklewski peab ennast weel praegugi diplomaatlise korpuse liikmeks. Ta wõtab osa pidulikest wastuwõttudest ja esituspidudest oma suurmundris ja teda kutsutakse osa wõtma ka kuninglikest jahtidest. Ametlikus diplomaatide nimestikus mainitakse teda igatahes kui „ülemäärast" saadikut ja tema nime kõrwal ei ole märgitud riiki, mida ta esitab. Küneldakse, et saadik niikaua kui tal raha jatkus, toetas suurewiisiliselt wene põgenikke. Saatkonnal on Bukarestis mõningad maatükid ja hooned, nende rendist elatab end saadik üheS mõlema konsuli ja nende perekondadega praegu. Pühapäewiti käiwad weel nüüdki saatkonnakirikus jumalateenistusel wene põgenikud, endised kõrged kindralid, kuberneriid, suurtöösturid, professorid ja aadlikud, kes oma hiilgusega kord waremalt Peterburi täitsid. Mõnel nende seast on õnnestunud wõõrsil teenistust leida. Maapaos ei tunta mingeid seisustewahesid. Kõiki ühendab ühine mure igapäewase leiwa pärast.

Sünnitas kuus last korraga.

Bukarest, 18. juulil. Rumeenia tahab jääda maailma kõige sigitusrikkamaks maaks ka tänawu, kus sündide arw paljudes maades on suuresti kaswanud. Lehed teatawad, et üks talunaine Jontesti külas Rumeenias tõi korraga ilmale kuus last. Ema ja imikud on kõik terwed.

Wallawolikogu wäljasaadetud sekretäri pääsimas.

Sisekaitseülema poolt wäljasaadetud wallasekretärile kahekuuline ametipuhkus ja hoitakse alles koht kuni kaitseseisukorra lõpuni.

Teisipäewa õhtul peeti Tarwastu wallawolikogu koosolekut, mis oli pühendatud sisekaitseülema poolt Wiljandimaalt wäljasaadetud wallasekretär Saare küsimuse arutamiseks. Sisekaitseülema otsuse kohaselt wõib Saar tagasi asuda Wiljandimaale alles pärast kaitseseisukorra lõppu.

Koosolekul teatas kogumehest wallawanem J. Rennit, et sekretär Saar wäärib pikemaajalist puhkust, kuna ta on töötanud kohusetruult wallasekretärina 14 aastat ja pole selle aja jooksul puhkust wõtnud. Ühtlasi teeb ta ettepaneku arwata Saar puhkusele kuni kaitseseisukorra lõpuni, kuna ta kohuseid täidaks sekretäri abi Roosson. Wallawolinik J. Kurg aga leiab, et õiglasem on wäljasaadetule anda puhkust kaheks kuuks, ja kui ta siis ei saa weel asuda ametikohuste täitmisele, siis talle kindlustada ikkagi sekretäri koht kaitseseisukorra lõppemisel.

Wiimase ettepanek kinnisel hääletamisel wõeti wastu ühel häälel.

Wallawolikogus on mõide ühekõla kogumeest ja wallasekretär Saar on ka kogumehe wäimees ning waremalt kogumeeste seas teotsenud. Wiimastel aegadel ta aga oli kõwa wabadussõjalane.

Maeti 106-aastane naine.

Haruldane matusetalitus Elwa surnuaial.

Kolmapäewa õhtul wõttis Elwa surnuaed oma rüppe haruldaselt kõrges wanaduses surnud naise. Piserduwa wihma saatel sängitati maamulda 106-aastane Marie Sika. Matusetalitus sündis baptisti-usu kommete kohaselt. Weerandsajapealine matusliste kogu, kes ei lasknud end kohutada wihmast, oli tunnistajaks Eesti ühe wanema kodaniku matusel.

Marie Sika sündis 1828. aastal Wenemaal. Rahwuselt oli ta leedulane. 27-aastasena ta abiellus Wene kroonut teeniwa soldati Joh. Sikaga, kes oli eestlane. Joh. Sika suri 70 a. wanaduses, ligi 30 aastat tagasi. Sikade abielu ola õige lasterohke. Neil oli 12 last. Wanem poeg, kes surnud, oleks nüüd 80-aastane. Praegu on abielust järele jäänud 3 poega ja 2 tütart. Kõik kolm poega wiibisid Elwas oma wanaema matusel, nad on 50 ja 60 aastate wahel. Marie Sika oli rooma-katoliku usku, kuid 30 a. tagasi Eestisse tulles laskis end ristida baptistiks.

Wiimased aastad Marie Sika elas Pangodi wallas, Laguja külas poja Peetri juures. Need aastad ta põdes woodis. Weel mitmed aastad peale 100 täis saamist wanake oli üsna nobe. Woodiski olles ta wiibis mõistuse juures, ajas juttu ja silmgi seletas weel 5 päewa põdes ta „surmahaigust", ei söönud enam oma armsamat toitu — leiba, waid jõi ainult piima.

Matus kujunes äärmiselt lihtsaks. Baptisti jutlustaja luges oma sõnaid ja haud aeti kinni. Nüüd ehib äsja lahkunud wanema Eesti kodaniku hauda lihtne must puurist.

Soome põllutööriistad on meie olude kohased.

Esindajaks Eestis J. J. Paulson.

Oma kindla seisukoha meie tarwitajaskonnas on wõitnud Soome põllutöömasinad ja põllutööriistad. Aasta-aastalt on Soome masinate tarwitamine suurenenud. Ja see on juba heaks tähenduseks nende masinate hindamisel.

Kuulsaid Soome Pietarsaari masinatehase poolt walmistatud põllutöömasinaid on Eestis müügil waid J. J. Paulsoni firmas, Tallinnas, Estonia puiestee 25. Loomulikult ei ole Soomest toodud põllutöömasinate hinnad nii kõrged kui kaugemalt sissewetuil. Seepärast wõibki J. J. Paulson oma ladust masinaid müüa hindadega, mis on wäljaspool wõistlust.

Kes põllumeestest ei teaks „Pellervo" wiljapeksumasinat? Põllupidaja soowidele wastu tulles on tehas ehitanud paigalseiswaid ja weetawaid wiljapeksumasinaid.

Sama Pietarsaare masinatehase poolt on turule saadetud rohuniitja „Erho", mida walmistatakse kolmes suuruses. „Erho" on hõlbus hoida, tema on kerge käiguga ja wastupidaw. „Erho" automaattõstja hobusereha on laialt tuntud oma hoolika töö ja hea materjali tõttu.

„Hankmo" labidasäke on tuntud oma töö headuse ja tugewa ehituse poolest. Neid äkkeid walmistatakse wiies suuruses. Traktori „Hankmo" äket saab tellida istudes traktori peal, niisama ka äket seada rataste peale ja maha maa sisse lasta ilma et waja oleks maha tulla wõi traktorit kinni pidada.

„Tulos" reaskülwimasinad on tähelepanu teeninud sellega, et nad kergelt käsitatawad on nii tasastel kui mägiste põldudel. „Tulos" töötab hästi nii pehmel kui ka kõwa, mättalise ja kiwise põllu peal. Selle masina kohta öeldakse: „Tulos" on tulewiku reaskülwimasin.

J. J. Paulsoni juures on müügil ka tuntud serwikiwidega jahuweskid „Jlo". Need weskid jahwatawad leiwa- ja loomajahu ning lõhestawad kaeru hobuste ja karja tarwis.

Sama firma soowitab Sampo wilja sortijaid ja Sampo patent äkkeid. Mõlemad on walmistatud Soomes Pori masinatehases ja on wäga palju tarwitatawad Eestis. Nendega pu rustatakse sööti ja seemendatakse. Uudismaa harimisel on nad hädatarwilikud.

Peale põllutööriistade on Eestis B.M.W. mootoreid tarwitusel üle 500 5—50 H.P. Töötawad wäga hästi kodumaa põlewkiwi õliga ja tarwitawad wähe kütteainet. B.M.W. mootorid on kõigiti kohased põllumaa oludele.

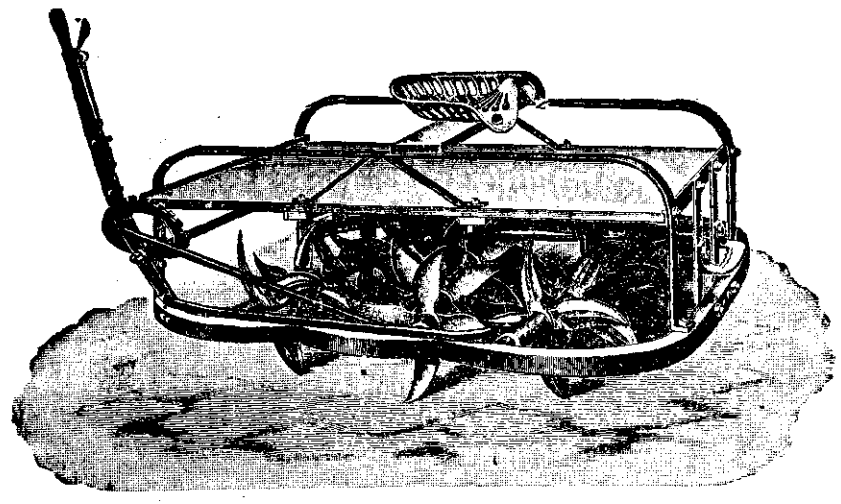

„Hankmo" äke töötamise seisukorras.

Wene astub Rahwasteliitu?

London, 18. juulil. On tehtud uus samm Wenemaa Rahwasteliitu astumiseks. Nõukogude Liidu suursaadik käis täna Briti wälisministeeriumis, kus temal oli läbirääkimine wälisministeeriumi permanentse alamsekretäri Vansittartsiga. Ta olewat seletanud, et Nõukogude Liit kiidab heaks wastastikuse tagatise Prantsusmaa, Saksamaa ja Wenemaa wahel idapakti kaudu. Niisugune tagatis seob Nõukogude Liidu kaugletungiwastaste kindlustuste süsteemiga, nagu see on ette nähtud Locarno lepingus.

Hamilton lendas purjelennukiga üle lahe.

Helsingi, 19. juulil. Tuntud Rootsi spordilendur krahw Hamilton saabus eile oma purjelennukil Helsingi ja maandus õnnelikult Santahamina lennuwäljal. Tallinna aerodroomil lendur Raab wõttis purjelennuki pukseiri ja wedas teda ligi 300 meetrit. Siis Hamilton lendas üksi ja kattis umbes 75 kilomeetrit poolteise tunniga. Raab jõudis Helsingi natuke aega enne Hamiltoni. Helsingist mõlemad lendurid kawatsewad lennata Turgu ja sealt edasi Stokholmi.

Wabastati Reiu wallawanem.

Wabariigi walitsus otsustas wabastada Reiu wallawanema kohalt senise wallawanema Eduard Siimu. Wabastamine sünnib omawalitsuste ajutise järelewalwe seaduse § 30 alusel.

Natside juht osutus puhtwerd eestlaseks.

Hiljuti pöördus Saksamaalt ühe suurema Eesti arhiiwi poole üks saksa rahwussotsialistliku erakonna „alamführereist", erakonna maakonna juhte, ja palus kindlaks teha oma eiwanemate e ria päritolu.

Järeleurimisel osutus ag[illegible] rahwussotsialistliku partei „kreisij[illegible] põlwnemat puht eesti „sooit".

M. Ikonnikowile piketi dati Petserimaalt wälja saatmise tähtpäewa.

Sisekaitse ülema 14. juuli otsusega [illegible] lati Mihail Ikonnikowil wiibimine kaitseseisukorra kestwusel Petserimaal ja Petserimaa, kuusjuures ta pidi lahkuma temast [illegible] elamispiirkonnast wiie päewa jooksul. Nüüd on nimetatud otsust osaliselt selles mõttes, et wäljasaatmise tähtpäewaks on m[illegible] 15 august.

Maarahwa Ehu — Uudiseid maalt

Wirumaalt.

Hiiglalõhed Aseris. Aseri kalamehed tõmbasid wälja kats hiiglalõhet, mis olid mehe pikkused. Seni ei ole kohalikud kaluritel meel nii suuri lõhesid näinud.

Letipeale tehakse uus kalandusehoone. Letipea kalameeste ühingul on praegu käsil suure kalandusehoone ehitamine. Hoone tuleks ühine kõigile kaluritele tarwitamiseks ning üks suuremaid Wiru rannikul. Praegu hakataksе ehitustöödega lõpule jõudma.

Leetrid Rakweres. Wiimastel päewadel on Rakweres laialt lewinud leetrihaigus. Linnaarsti poolt on registreeritud terwe rida haigusejuhtumeid nii wanade kui noorte hulgast.

Wiru noorte suwipäew Porkunis. ÜENÜ Wirumaa kesskorralduse poolt peetakse Wiru noorsoolaste neljandad suwepäewad 28. ja 29. jkp. Porkunis. Pidustustel on lubanud sõna wõtta ÜENÜ peasekr. A. Meikop, ÜENÜ Narwa wanemate nõukogu esimees dir. W. Nano, Narwa linnanõunik M. Speck, stud. theol. W. Saksen ja palju teisi.

Pikne süütas koolimaja. Teisipäewa hommikul tugewa äikesewihma ajal löi pikne Püssi wallas telefonijuhtmete kaudu Kestla algkooli, süüdates juhtmete kõhal maja wälisseina põlema. Tulese suudeti kiiresti panna piir koduste abinõudega. Inimestega õnnetusi ei juhtunud. Tuli riikus koolimaja wälisseina umbes 13 ruutmeetri ulatuses. Koolihoone on tule wastu kindlustatud.

Neli salakõrtsi ühes wallas. Mäetaguse konstaabel awastas Püssi wallas neli salakõrtsi, millised on tegutsenud juba pikemat aega, warustades ümbruskonna elanikke riigiwiinaga. Salakõrtsimõikudeks osutusid Johannes Lüüd, Olga Kristelstein, August Kanarik ja keegi Pudeli nimeline isik, kelle wastutuselewõtuks koostati protokollid.

Jisaku mõlder tekitas weeuputuse. Kuus Jisaku walla taluniku, Leonhard Schell, Ferdinand Schelk, Eduard Fetka, Albert Trumandse, Walentin Subka ja Alfred Juuse kurtsid politseile oma häda. Nimelt olewat kohalik wesiweski omanik Karl Pall sulgenud heinaajal weskitammi, mille tagajärjel jõgi ujutanud üle kaldaäärsed heinamaad, häwitades hulk maha kuiwama jäetud heina. Kahjusaajad nõuawad nüüd uputuse tekitajalt kahjude tasumist.

Wiljandimaa.

Sürgawere wallandati meier. Sürgawere piimaühingu erakorralisel koosolekul wallandati päewa pealt wõimeister Liias, kellele süüks pandi, et suunikuus walmistatud eksportwõist läks siseturgu 40 tünni wõid. Siseturu wõist saadi aga 10 senti kilogrammist wähem kui wälisturu wõist.

Kukkus reielun puruks. Wiljandis, Mõisa tee nr. 3 elutsew Peeter Rätsep lupjas Wäiketuru tänawal tuba. Lupjamise juures kukkus ta telingult alla ja nii õnnetult, et tal purunes reieluu. Mees paigutati haiglasse ravimiseks.

Õnnetus mootorrattaga Wiljandis. Eile õhtul sõitis Tallinnast tulew mootorratas T—262 Tallinna ja Lembitu tänawate ristkohal teesõidutee tõttu üles pandud hoiatuslaua alt läbi ja lendas uuele teele kruusahunnikusse, tehes üle kõhemeetrilise hüppe. Sõitjad pääsesid näo ja käte kriimustustega, kuna masina esimene osa jäi tunduwalt kannatada.

Ahjuroobiga pea lõhki. Wiljandi haiglasse paigutati rawimisele Kabala wallas Peedi talus elaw Johannes Niiberg, kellel oli pea lõhki löödud. Mehe enda seletuse järele löönud ta pea lõhki Suure-Willewere külas Otsa-Hanju talus Johannes Rank ahjuroobiga.

Tartusst.

Autobuste omanik täitku oma kohustusi. Juba pikemat aega walitseb Tartu sõitjaskonnas meelepaha autobuste liiklemise kohta. Need sõidawad, mil tahawad ja kuidas tahawad ja reisijaile ollakse wastutulematu.

Linnawalitsuses on nüüd otsustatud liinidepidajale A. Kookile saata nõue, et ta korralikult peaks kinni linnaga omal ajal sõlmitud lepingust ja täpselt täidaks seal ettenähtud nõudeid.

Ujula einelaud ei tasu. Tartu ujula einelaua rentis endale käesolewaks suweks 351 kroonise aastarendiga Alwine Peets. Nüüd kaebab Peets linnawalitsusele, et ujulas käiwat wähe rahwast, enamikus waid plikakesed ja poisid, kel pole raha einelauast osta, mistõttu tema sissetulek ei olewat poolt rendi summatki. Palub renti tunduwalt alandada.

Linnawalitsus otsustas seda asja lähemalt järele kuulata.

Majandusministri toetus kodumaa tööstusele. Majandusminister määras 24.—27 augustini peetawa Tartu juubelinäituse auhindadeks 250 krooni toetust. Toetus antakse kodumaa tööstuse ja käsitöö osakondade paremaile väljapanekuile.

Tartu näituseie alandatud hinnaga raudteesõit. Teedeministeeriumi poolt on otsustatud alandada raudteepiletite hinda 24.—27. aug. peetawa Tartu juubelinäituse külastajaile. Sõiduhinna alandus on 20%, kusjuures soodustus on maksew igast raudteejaamast Tartu jaamani. Soodustus algab 2 päewa enne näitust ja kestab kuni 2 päewa peale näitust.

Lähemal ajal otsustatakse ka odawahinnaliste huwirongide käimapanek Tartu näituseie Tallinna, Narwa, Rakwere, Walga, Wõru ja Petseri jaamadest.

Wõrumaalt.

125-a. palwemõja Wõrumaal. Wõrumaa wanim ja omal ajal laiema tähtsusega Raadi palwemaja Wastseliinas pühitses 125 a. juubelit. Juubelipäewal peeti üle hulga aja palwemajas jumalateenistus. Raadi wana palwemaja walmis 1808. a. Maja õnnistas pidulikult tolleaegne Wastseliina kirikuõpetaja Georg Marburg. Peatselt pärast palwetundidel käijate arw 400-le, mis ijegi kestis wiimaste aastateni.

Tartumaalt.

Kodijärwe ei soowi enbale ümberpaigutatawat õpetajat. Tartu maakoolimalitsusel oli kawatsus paigutada ümber Meeri walla Nõo algk. juhataja Jaan Lillep Kodijärwe walda Unipiha algkooli juhatajaks, ja Unipiha algkooli juhataja Ed. Tasa wiia Jaan Lillepi asemele. Kodijärwe wallawolikogu, sellest ümberpaigutusest kuuldes saades, on nüüd omalt poolt saatnud seletuse maawalitsusele, et nemad Lillepit oma walda õpetajaks ei soowi. Kui aga kooliwalitsus siiski peaks Unipiha kooli praeguse juhataja Ed. Tasa wiima üle Nõkku, siis ei ole wallal selle ülewiimise wastu midagi, kui wallale siis wõimalus antakse omale uut koolijuhatajat w a l i d a.

Ei taheta algkooli wõõrkeelt. Kodijärwe wallawolikogu wõttis wastu otsuse, mille järele walla algkoolis ei peeta soowitawaks ei ühegi wõõrkeele õpetamist. Küll aga soowitakse, et meie algkool elule lähemale wiidaks ja et lastele antaks wõimalikult täielik algettewalmistus igapäewaselе elule tema kõigis olulisis nähteis.

Wõnnus awatakse mälestusammas. 22. juulil awatakse Wõnnus wabadusõjas langenud kangelastele mälestusammas. Hommikul on kirikus 5 õpetaja ja kooride osawõtul jumalateenistus. Samba awamine on kell 1 päewal. Waimuliku osa täidawad praost Lauri ja preester Kokla. Kell ½3 algab põllumeeste seltsi aias kihelkondlik laulupäew 400 lauljaga Enn Wõrgu juhatusel.

Marjawedajate auto kraawis.

Sõitjad pääsesid wähemate wigastustega.

Öö wastu 18. juulit sõitis Wiljandi weoauto W-169 Wõhma-Wiljandi wahelisel maanteel kraawi, kusjuures auto küljili kukkus. Autol sai kannatada paremposlne külg, kuid auto jäi sõidukõlwaliseks. Koorma otsas sõitjad paisati aga autost üle kraawi põllule ja nad said põrutusi ning wähemaid wigastusi. Rohkem kannatada näost on saanud Wiljandis Lossi tänawal elutsew kaupmees Dorbeki abikaasa.

Weoauto W-169 käis marjakauplejatega Tallinna turul. Tallinnast tagasisõidul wõeti pealinnast suhkrut peale ja marjawedajad istusid ühes autojuhiga suhkrukottidel. Autot olewat juhtinud Aleksander Raks, kellel aga autojuhtimiseks wastaw luba puudub.

Walgamaalt.

5 wargust ja „wägistamine" Tõrwa laadal. Tõrwa laadapäewal, 18. jkp. awaldas politseile W.-Suislepa „Peetruselt" pärit olew Paul Meil, et Tartu tän. 1 maja sahwrist on ära warastatud tema wihmakuub ja suurrätik ning laadalt ostetud põlle- ja püksiriie. Nimetatud esemeid on nähtud laadal kedagi müütamas. M. kahju 15 krooni. — Tõrwas, Wiljandi tän. 1 elutsewad Jaan Wildsluss ja Feliz Tanneberg teatasid, et sama päewa õhtupoolikul kella 6—7 wahel on nende lukustatud korterist warastatud 2 juwimantlit. Samal ajal on jäetud aga toas laual olew raha ja rahakotid puutumata. Omanikkude kahju 80 krooni. — W.-Suislepast pärit olew Jaan Lammas kaotas restoranist tulles jõudalinna rahakoti 45 kr. ja dokumentidega. Õhtul leiti tühi rahatasku dokumentidega Tartu tän. ühe maja õuewärawa tagant. Keskpäewa paiku läks kellelgi Koorküla noormehel jalgratas jäljetult kaotsi. Kahju umbes 80 krooni. — Tõrwas, Walga tän. 18 elutsewal kellasepp Paul Petersonil warastati lukustamata köögist ära õhtpriimus. Pikanäpumeheks oli arwatawasti mõni mustlaspoiss. — Laadaplatsil „loomaaia" juures ja etenduse ajal telgis on toime tulnud weel rida taskuwarguſt. — Lõpuks awaldas politseile Tõrwas, Kalda tän. elutsew T., et keegi laadakaupmees olewat tema tütre metsa meelitanud ja wägistanud. Arstlikul järelewaatusel osutus ema jutt siiski alusetuks ja noormees wabastati wahi alt.

Wirumaalt.

Tahati tagaotsitaw. Neljapäewal tabas politsei Rakwere wallas, Järtu külas taluperemehe Tiimanni juures tööl olewa Jakob Jaani poeg Laurisjoni (Lauringsoni), kes oli üleriiklikult tagaotsitaw Tartu 2. jaoskonna kohtu-uurija poolt. Mees paigutati Rakwere wanglasse.

Laurisjoni süüdistatakse R.N.S. §§ 1655 ja 1657 põhjal, mis kõnelewad dokumentide warguſest ja häwitamisest. Tagaotsitaw oli omastanud Tartu pandima- ja pileteid, mille tõttu ta sattuski paragrahwidega wastollu.

Linnainsener murdis käeluu. Rakwere linnainsener Wassili Sõrra murdis jalgratalt kukkudes oma wasaku käeluu ning sai kukkumise tagajärjel muljuda ja põrutada. Kukkumine juhtus Jaunseni uulitsal, kus ta käis kontrollimas hädaabitööliſi.

Lehm jäi rongi alla. Neljapäewa õhtul kella 7 paiku jäi Rakwerest wäljuwa Kunda rongi alla, kuuendal kilomeetril, ühe Sõmeru walla põllupidaja lehm ja sai silmapilkselt surma, kuna ta muljuti täiesti lõmats.

Läänemaalt.

Talu warastati tühjaks. Suurem murdwargus pandi toime kolmapäewal Sinalepa walla Puise külas. Majarahwa heinamaal wiibimise ajal tungiti sisse Juhan Kreismanni tallu. Wargad wiisid kaasa raha, kulda, mitmesuguseid dokumente ja wäärtpabereid ning mitmesugust riidekraami 251 krooni 50 sendi wäärtuses. Warastatud asjade seas on ka panga hoiuraamat 100.000 sendile, 150 krooni sularaha j. m.

Omnibus jäi teele. Emmaste-Heltermaa liiniomnibusel murdus Suuremõisa-Heltermaa wahelisel maanteel telg. Õnneks suutis juht sõiduki õigeaegselt peatada, wältides õnnetuse inimestega. Äpardusе tõttu hilinesid reisijad Heltermaalt wälja sõitwale aurikule. Mahajääjate Rohukülla toimetamiseks tegi a.-l. „Gustaw" eraldi reisi.

Raks metsapõlemist. Sutlepa walla, Rannakülas tekkis tahtjutuli „Tuti" talu heinamaal. Tuli häwitas kuiwa heinalaagu paari wakamaa ulatuses. Tuli algas hooletusest. Teine metsatuletahju tekkis Hiiumaal Suuremõisa wallas, kus tuli häwitas suremal maaalal Hausmaa küla heinamaade kamarat. Kahjusummat hinnatakse 185 kroonile. Hästi organiseeriud tõrje abiga suudeti läheduses ajawa riigimetsa süttimine ära hoida.

Wõrumaalt.

Supleja uppus. Kolmapäewa õhtupoolikul uppus Erastwere wallas, Piigandi järwe Kõleste wallast päritolew noormees Woldemar Illison, 23 a. wana. Palawa ilma tõttu läks mees suplema järwe, kuid ujumisel tabas supleja kramp ja ta läks põhja. Uppuja leidmise peale rutates läll kohale ümbruskonna inimesi, kuid päästa uppujat enam ei saadud.

Wiljandimaalt.

Warastati pull. Kabala wallas, Willewere külas, Kiwisilla talu omanik Jaan Arikas kurtis politseile, et tal on ära warastatud kaheaastane pull, wäärt 65 kr. Loom oli jätud öösels koos teiste elajatega karjamaale, mis ümbritsetud aiaga ja ajub koduſt eemal üks kilomeeter. Pullimaras on karjamaa aia tee äärest maha lõhkunud. Kolm mullikat, kes lõhutud aiaosa kaudu wabadusse pääsesid, tulnud koju, kuid pull jäänud kaduma.

Pikne süütas lauda. 18. juulil läks üle Suure-Kõpu walla tugew pitsehoog ja süütas põlema Helene Koowiti laudadest ehitatud loomadekuuri. Kuur põles maani maha. Sisse jäi üks kana, 3 küna, tammepuust waat, kapjanõu ja 20 puuda alusphku. Kogu kahju 70 krooni.

Pull purustas ribikondid. Wiljandi linna haiglasse toimetati rawimisele Penuja wallas, Männiku talus elutsew Anna Karu. Ta oli saanud kurjalt puskida sama taluomaniku Jaak Risu pulli käest. Anna Karu on 34 aastat wana ja tal on purustatud wasak rangluu ja ribikondid. Wigastused kuuluwad raskete liiki.

Päewiline ojutus warguks. Loodi wallas, Lolli-Kooritsa taluperemees Elmar Kallit palkas päewilisena teenistusse Aleksander Reijiti. 18. juuli hommikul leidis ta, et wastpalgatud päewiline on kadunud ja koos temaga hallist riidest püksid ning teenija neli krooni raha. Kriminaalpolitsei tuleb telm päewiline kinni nabida ja kohtu kätte anda.

Pärnumaalt.

Alaealine tütarlaps põgenes kodunt. Pärnus, Karusella tän. 18 elutsew Gertrud Jaumees awaldas ametiwõimudele, et tema 15-aastane tütar Erika Jaumees lahkunud koduſt, et minna laulupeole, ning pole käesolewa ajani koju tagasi tulnud. Wiimast korda nähti tütarlast läinud esmaspäewa õhtul Rüütli tänawal kellegi wõõrast sisisõitnud tundmata meesterahwa seltsis jalutawat. Mahajäetud kirjas Erika Jaumees teatab emale, et sõidab kellegi naistuttawaga Tallinna, kus loodab leida teenistust. Ema arwab oma alaealise tütre olewat sattunud tundmata wõõrgutaja küüsi.

Uuendustööd maanteede alal.

Teede uus klassifitseerimine lõpule jõudmas. Algab maanteede ülerikkline uuesti mõõtmine — kilometreerimine. Teetegemise naturaalkohustus kergeneb. Tulewal aastal jagatakse taludele uued teesõad.

Juuli lõpul asutakse Tallinna-Riia magistraali sihiajamisele.

Teedeministeeriumi maanteedewalitsus on rakendunud kogu oma tõsijõuga maanteede uuendamisele ning ülduse teedewõrgu korrastamisele, mida wõib nimetada meie maanteede reformatsiooniks. Eriti wiimasel ajal on selle heaks suudetud rohkem korda saata, kuna uuesti loodud awalike töödе osakond wõttis enda kanda kõik hädaabitöödega seoses olewad ülesanded, mis lasusid seni maanteede walitsusel. Nüüd saab maanteedewalitsus pühendada ainult oma otsekohestele ülesannetele.

Kõigepealt tuli asuda maanteede klassifitseerimisele, määrates kindlaks teed kuuluwuse järgi 1., 2. ja 3. klassi. Esimeseklassi maanteede wõrk ongi lõpulikult koostatud ning wabariigi walitsuse poolt kinnitatud.

Esimese teedeklassi kuulub meil 28 suuremat maanteed 2500 klm. ulatuses.

Ka teise- ja kolmandaklassi maanteede wõrk on lõpulikult wälja kujunemas, mis kinnitatakse maanteedewalitsuse poolt maakonnawalitsuste ettepanekul. Selleks on maanteede walitsuse poolt ringkirjaliselt maakonnawalitsustele teatawaks tehtud 2. ja 3. klassi teede klassifitseerimise alused. Teiseki. maanteede nimestik tuleb ajutistel maawalitsustel esitada hiljemalt 1. oktoobriks maanteede walitsusele. Järgnewaks suuremaks tegelikuks tööks on maanteede uus pikkuse mõõtmine. Kuna meil maanteede mõõtmise andmed juba wananenud, siis

tuleb täielik ja täpne teedekapitali arwel korraspeetawate maanteede uuesti mõõtmine läbi wiia

hiljemalt 1935. a. suweks. Maanteede kilometraažhi tegeliku läbiwiimise juhtnöörid saadeti käesolewal nädalal kõigile maakonnawalitsustele kätte. Harjumaal on juba alustatud maanteede mõõtmisega.

Teede mõõtmise otstarbel on maanteed jagatud nullpunktidesse. Esimesejärgu — üleriikliise — nullpunkti asukoht määrati kindlaks teedemin. maanteede walitsuse poolt kokkuleppel Tallinna linnawalitsusega.

Üleriikliise nullpunkti uus asupaik on toodud Wane turule, mis seni asus Toompeal. Teisejärgu nullpunktid, mis asuwad maalinnades ning 3. järgu nullpunktid, mis asuwad suuremates alewites ja maa keskustes, kinnitatakse maanteedewalitsuse poolt maawalitsuste ettepanekul. Nullpunktid tähistatakse wastawakujuliste märkidega.

Teede mõõtmine kilometraažhi otstarbel tuleb toimida wõimalikult täpselt teetelge mööda. Maanteede nimetused peawad kooskõlastatama kilometraažhiga ja üldreeglina olema kahekohalised, näiteks maantee lähte- ja sihtpunkti nimetuse, näit. Tallinn—Tartu, Otepää—Kanepi jne. maantee. Teetähisteks tulewad asetada kilometripostid, wiiendik-kilometri märgid ja tee sihinäitajad.

Uue maanteede klassifitseerimise alusel on esimese klassi teedewõrk oma ulatuselt tunduwalt kahanenud, senised 1. klassist ülejäänud teed lähewad teise klassi teede hulka. Sealjuures ei wähendata aga teedekapitali arwel korrastatawate maanteede ulatust, kuigi reegli järgi kuuluwad teedekapitali alla ainult 1. klassi teed ja teised hoitakse korras naturaalkohustuse alusel. Ka edaspidi jääwad teedekapitali alla need 2. klassi maanteed, mis seni sinna kuulusid. Osa teise klassi teid peetakse korras aga naturaalkohustusena, samuti kui 3. klassi teid. Peab aga tähendama, et

üldine naturaalkohustusline koormatus teede tegemise alal kergeneb,

kuigi wast teede ulatus ei wähene, sest enamik teise klassi ja tähtsamad kolmanda klassi maanteed on wõetud hõõweldamisele teedekapitali arwel ülalpeetawate masinatega. Teetegijal tuleb hoolitseda ainult kraawide ja kruusa eest, hõõweldamine wõtab suure waewa tee korrashoiust endale.

Järgnewaks teedetegemise hooajaks 1935. aasta kewadel wiiakse läbi ka naturaalkohustuse alla kuuluwate teede uus jagamine.

Nüüd on selleks tähtaeg kätte jõudnud, kuna maanteede seaduse järgi peawad teed kuuluma uuestijagamisele wähemalt iga wiie aasta järgi. Juhtnöörid naturaalkohustuste teede jagamiseks on maanteede walitsuse poolt wälja saadetud. Uute korralduste alusel kergendatakse talumehe teetegemise tööd mõneski suhtes, eeskätt püütakse määrata teesõad wõimalikult ligidale.

Tallinna-Riia magistraalmaantee sihitamise ja projekteerimise wälised tööd maastikus, mis on maanteede walitsuse kaugeelulatawamaid ettewõtteid, algawad juuli lõpupäewil. Praegu tehakse weel kabinetilisi eeltöid. Abijõududeks tööde üldjuhile dr. inj. L e p i k u l e on wõetud inj. S u t t s ja J õ u l u. Nimetatud magistraalmaantee wäljaehitamine on jagatud aastate peale, et järkjärgult jõukohaselt tööd lõpule wiia. Magistraaltee kawatsetakse eeskujulikuna, selle

pealistate ehitatakse sarnane, mis ei tolma ega kannata aastaegade mõjutuste all.

Magistraalmaantee sihiajamise teeb raskeks asjaolu, et tahetakse wõimaluse piirini senist wana maanteed siduda uuega, ära kasutades senist teed. Hoopis uue tee sihitamine oleks palju lihtsam töö.

Wäike-Maarja Ühispank 25-a.

Rahaasutis, millest suurel määral olenenud alewiku edu.

22. juulil s. a. korraldab Wäike-Maarja Ühispank kohalikus põllumeeste seltsimajas aktuse, et tagasi waadata oma 25-aastasele tegewusele. See oli 2. juulil 1909. a., kui tolleaegse riigipanga Tallinna osakond teatas ühisuse registreerimisest ja ühisuse awamisloosolek peeti 26. juulil (w. k.) samal aastal.

Ühisuse asutamine ei läinud päris libedasti, sest wene riigi walitsusasutised tegid kõigile sarnastele üritustele takistusi. Ühisuse registreerimisega wenitati eriti sellepärast, et ühisust soowiti asutada mitte 1905. a. normaalpõhikirja, waid 1896. a. awaramu põhikirja järele. Kord teatati ka, et ühisust ei saawat registreerida, sest põhikirjale ollakirjutamute hulgas olewat „poliitiliselt mitteustawaid isikuid". Kes need pidid olema, sellest waigiti ka mitmekordsetele järelpärimistele waatamata. Asi hakkas liikuma siis, kui asutajate poolt wastu wõeti 1905. a. walitsuse normaalpõhikiri.

Laenu-Hoiu-Ühisuse asutamise mõte tekkis Wäike-Maarjas juba 1905. a., kuid teoks sai see alles 1909. a. Awamisloosolekul walitud juhatus, kuhu kuulusid Willem Eichhorn esimehena, Hans Kaber kassapidajana ja Märt Meos asjaajaja-raamatupidajana, alustas äritegewust 30. juulil (w. k. j.) 1909. a. Juba esimesel päewal wõeti wastu hoiusummasid, sissemaksumisja osamaksusid ja anti wälja laene. Alul toimus äritegewus Wao wallamajas n. n. „otsustoas" (nüüd „laulatustuba"). 1912. a. ehitatawa põllumeeste seltsimaja jaoks määras ühisus toetuse tingimusega, et talle uues majas ehitataks äriruumid. Ühisuse äritegewus oli alul awatud üks kord, hiljem kaks ja kolm korda nädalas ning 1924. aastast iga päew.

Üldiselt tuleb märkida, et Wäike Maarja Ühispank kohe pärast asutamist wõitis ümbruskonna usaldusе ja äritegewus muutus õige elawaks. Wõõrast kapitali on Ühispank tarwitanud waid Eesti iseseiswuse ajal ja seda peamiselt asunike toetamiseks. Ühispanga tegewus on olnud stabiilne, ei ole märgata olnud erilisi mõõna-aegu, ei ka järske hüppeid üles. Sõjad, rewolutsioon ja okupatsioon ei ole suutnud suurt mõju awaldada. Ka liikmete arw on näidanud tõusuwat tendentsi. Enne maailmasõja algust ja sõja ajal ulatus see 400-ni; 1917. a., kus oli raha rohkesti, mis wõimaldas tasuda laene, mille tõttu ka liikmed lahkusid, wähenes liikmete arw. Hiljem hakkas liikmete arw järjest kaswama ja 1. juulil s. a. oli liikmeid 931.

Ühispanga tähtsuse juurde tulles tuleb märkida, et panga asutamisega loodi koht, kuhu ümberkaudsed elanikud said tuua hoiule oma kogutud summad ja kust wõisid hankida laene oma ettewõtete jaoks. Saadud laenude abil on õige rohkesti põllupidajaid saanud endile jalad alla. Seda tuleb rõhutada eriti Eesti iseseiswuse aja kohta.

Eeskujuliku põllumehe juubel.

Laupäewal pühitseb Kirepi walla Enno talu peremees J u h a n G r ü n f e l d t 60-dat sünnipäewa. Juhan Grünfeldt sündis sama walla Tamme talus. 20-aastaselt asus ta Enno talu juhtima. Selle aja jooksul on ta põhjawee ja kiwiderohkuse all kannatawad põllud muutnud eeskujulikumaiks Lõuna-Tartumaal. Eriti suured teened on juubilaril tõukarja arendamisel.

Põllumajanduslik nõuanne

Rohumaade wäetamine suwel.

Kariloomi wõib panna wäetamisele kaasa aitama.

Tasuwa rohumaade kultuuri aluseks on hea tihe heinkamar. Et karjatamise läbi rohukamara wigastusi kiirelt parandada ja karjatamise hooajal karjamaad täielikult ära kasutada, selleks on tarwis rohumaade head korrashoidu ja wäetamist, eriti orgaaniliste wäetistega. Kunstwäetisega wõib küll kõrwaldada mullas toitainete puudust ja rikastada tagawarasid, kuid surnud ja paatunud mulda see ei elusta. Siin aitawad ainult orgaanilised wäetised ja nendest on esitähtsusega ja meil igas talus käepärast olew laudasõnnik. Peale wäetuse ja bakterite tegewust elustawa wõime, warjab laudasõnnik ka kamara pinda, mis ei lase suwel kuumaga mulda kuiwada ja paatuda. Parem aeg suwel rohumaadele laudasõnnikut anda on esimese wõi teise karjatamise järele, kohe korralt peale loomade koplist wäljaajamist. Kui sõnnikut enne antud ei ole, siis esimene annus wõib olla ka suurem, nii umbes 30—35 tublit hobusekoormat hektaarile. On sõnnik wälja weetud, tuleb see kohe hoolikalt laiali laotada. Suwine laudasõnniku andmine rohumaadele on mitmeti parem, kui seda teha wara kewadel wõi sügisel. Esiteks on mulla omastamise wõime suwel suurem kui muul ajal, mille tõttu wäetis saab maksimaalselt ära kasutatud. Teiseks wajab karjamaapind sel ajal katet, mis kaitseks mulda üleliigse niiskuse äraauramise eest. Tööjaotuse mõttes on muidugi muu aeg soodsam. Märjematel ja külmematel maadel, kus heinakamar kannatab hilise sõkülmade all, pakub kewadel antud sõnnik kaitset sõkülmade wastu. Siinjuures on aga see pahe, et sõnniku mõju satub ajale, kus meil rohi nii kui nii kiiresti kaswab. Juhusel, kui laudasõnnik saab asendatud kompostiga, siis selle aine tarwitamise aeg ja wiis on sama kui laudasõnniku juures. Sellejuures mineraalmulda sisaldaw kompost on soowitaw kasutada soomaal ja soomulda sisaldaw kompost mineraalmaal. Samuti on üks wäetuse abinõudest looma wäljaheidete laotamine karjamaadel, mida tuleb tingimata teha kordki peale karjatamise lõppu kohe. On arwestatud wälja, et hoolika wäljaheidete laotamise juures 4—5 lehma suwe jooksul umbes pool hektaari karjamaad ära wäetawad. Puudulik wäljaheidete laotamine soodustab rammutukkade tekkimist, mille tagajärjel osa karjamaad jääb kasutamata. Sügisel on soowitaw rohumaad katta kartulipealsetega, puulehtedega jne., kuid sellejuures mitte nii paksult, et kamar lämbuda wõib. Sarnasel wiisil hoitud karjamaadel on muld alati kohe ja küps ning taimestik tihe ja terwe ja annab ka wõimalikku suuremat saaki.

Läti rahwaarw wähenemas.

„Jaunakas Sinas" toob huwitawaid andmeid Läti rahwaarwu liikumise kohta. Sellest selgub, et sündimus ja rahwaarwu juurdekasw wäheneb Lätis alataja, olles juba praegu madalam kui teistes naaberriikides, kus rahwa juurdekasw 3—4 korda suurem. Ainuleseks rahwaarwu juurdekaswu alaks on praegu Latgallia. Kuid ka seal wäheneb sündimus aast-aastalt järjest. Muret tekitab lätlastele eriti asjaolu, et suurem osa rahwaarwu juurdekaswust langeb wähemusrahwustele — Latgallia wenelastele ja poolakatele. Nii suurenewat wähemusrahwuste arw järjest, kuna lätlaste arw kahanewat. Ainult sakslaste surewus ületawat sündimuse, mille tõttu sakslased peatselt Lätist hoopis wälja surewat. Kuid see ei suuwat pidurdada wähemusrahwaste hoogsat juurdekaswu.

Söda kärbestele.

Kuidas wõidelda kärbeste wastu ja häwitada neid.

(Wastuseks paljudele lugejatele).

Kärbeste häwitamiseks on mitu proowitud wahendit, näiteks loorberõõli, mille lõhna kärbsed ei tanna. Sellega pintseldatagu seinu wõi asetatagu õrnade tapetite puhul wäike anum loorberõõliga ruumidesse. Selle tagajärjel laowad warsti kärbsed. Hea wahend on ka tubli tuuletõmbus. Üheks retseptiks on järgmine abinõu: 1 supilusikatäis formaliini segatakse weerand liitri piima sisse, see segu pannakse madalasse anumasse ja asetatakse selle kestele tütke leiba, suhkruga üle riputatult. See wahend meelitab kärbsed juurde, kes siis wedolitku satuwad.

On weel teisi üldtuntud wahendeid, millele tähelepanu juhime, nimelt kaseotste paigutamine tuppa, kuhu kogunwad kärbsed ööst ja millega saab neid wälja wiia. Radikaalne wahend on dalmaatilise putukapulbri tolmutamine kinniste uste ja akende juures, mida tehakse õhtul. Pärast peab kärbsed kokku pühkima. Kärbestest pääseb lahti weel sellega, et mädanewaid aineid, köögijäänuseid ja muud sarnast kraami ei jäeta wedelema. Kärbseid saab akendest eemale hoida klaase petrooleumiga määrides iga 8 päewa järgi. Klaasi petrooleumiga hõõrudes ja üle poleerides ei lähe kärbsed akendele enam, kuna petrooleum on neile wastik.

Reisk-Eesti Seakaswatajate Selts.

Seltsi ümber on koondunud kõik tegelikud seakaswatajad-põllupidajad Wiljandi, Pärnu ja Järwa maakonnast. Seltsi ajukohaks on Wõhma, Wiljandimaal.

Selts korraldab seakaswatuse nõuannet üksikmajapidamistes ja awalikkude seakaswatajate-päewade ning kursuste kaudu. Seltsi teenistuses on wilunud nõuandepersonaal ja seltsile abiks praktiliste kogemustega eriteadlased. Seltsi toimetusel on kirjastatud seakaswatajatele kõsitamiseks praktilisi näpunäiteid sigade rawimise kohta haiguste puhul nagu punataudi, põrsaste kõhutõwe, seatäide jne. juhtudel. Selts walmistab oma tööjõududega oma piirkonna talupidajatele tasuta sealauda ploane.

Head nõu lugejale.

Lugeja nr. 8923. Riikliku laubanduse alal on tehtud katseid teistes riikides ja ta meil, ja ikka on need katsed annud halbu tulemusi. Seepärast riigid järawad äriajamise eraisikute ja ajutuste hoolest. Riiklik rukkimonopol on praegu riigil küllaldaseks nuhtluseks kaelas, ei ole mõtet wõtta uusi kahjutoowaid äriliisi ettewõtteid kaela. Ja ka jutud eksportfirmade hiiglakajudest on liialdatud: kui riik maksab wõilt, kanamunadelt ja peekonilt wäljameopreemiaid, siis malitsusajutustel on sendi pealt teada, kuipalju need ained maksawad wälismail ja kuipalju Eestis makstakse neid aineid kokku östes.

Lugeja nr. 8153. Seltsi põhikirja tõlgitsemisel tuleb arwestada kahte põhikirjaparagrahwi. § 19 ütleb, et üldkoosolek on otsusewõimeline ühewiiendiku liikmete osawõtul.

Teine paragrahw, 21, aga näeb ette erilised juhtumid, millal peakoosoleku hoorumi jaoks on tarwis rohkem osawõtjaid. § 21 ütleb, et põhikirja muutmiseks on tarwis kahe-kolmandiku liikmete häälteenamust. Kuigi põhikirja redaktsioon siin on ebaõnnestunud, tuleb aru saada ikkagi nii, et tarwis on mitte kaksikolmandiku koosolijate, waid kaksikolmandiku liikmete poolt küsimus otsustada jaatawalt. Nii on see ka tõigis teiste ühingute ja seltside põhikirjades, kus aga otsekohe öeldakse, et põhikirja muutmiseks organisatsiooni tegewuse lõpetamiseks jne. peab peakoosolekust osa wõtma wähemalt kaks-kolmandiku organisatsiooni liikmetest.

Lugeja nr. 9713. Kuni üldiste, mitteusutunnistuslikkude matmispaikade ajutamiseni on seaduse järgi lubatud koguduste surnuaadadel matta kõiki isikuid, kes selles piirkonnas surewad, olenemata sellest, kas on nad selle usutunnistuse wõi kiriku liikmed. Koguduste käes on ainult matuseaadade korrashoid, kirikuõpetaja ei saa keelata matta surnut, weel wähem saab seda teha siis, kui matmispaigale on ostetud oma matmiskoht. Kui keegi tuleb keelama wõi takistama, tuleb otsida kaitset politseilt.

Lugeja nr. 6543. Teie peaksite pöörama kohaliku metsaülema poole, et see omalt poolt astuks samme püüwa silla ehitamiseks, kui riigimetsade walitsusel sellest kasu on. Siis pöörake weel ajutise maawalitsuse teedeosakonna ja maakonnalinnas ajuwa maakorralduse komisjoni poole. Soowitaw oleks weel see, kui rida kohalikke elanikke annaks maawalitsusele ühise märgukirja selle kohta, et sild üle jõe käimiseks on neile wajaline. Kui te sel wiisil ajate asja, wõib loota, et ajutise maawalitsuse korraldusel ehitatakse jõele püüw sild. Ei ole mõtet 22 meetri laiusele jõele ehitada purret, mille kewadine suurwesi iga aasta wiib ära.

Loaandmisest silla ehitamiseks jõeäärse maa omanik ei saa keelduda.

Lugeja nr. 31.769. Teil on mõtet alustada protsessi maa tagasisaamiseks. Kui oli kokkulepe, et maa antakse kasutada laenatud raha protsentide asemel, siis oli see tawaline leping, mis automaatselt läks aast-aastalt edasi, kui seda ei öeldud üles ega muudetud. Seega maa oli ainult ajutiseks kasutamiseks. Ta ei saa põhjendada maa mittetagasiandmist ka aegumisega, sest tema oli ju raha laenaja ja pidi nõudma raha tagasi. Tegelikult on olukord selline, et tema on lasknud mõõda tähtaja wõla nõudmiseks ja peab nüüd maa andma teile tagasi, ilma et teil tarwitseks maksta raha. Sel ajal kui teid pärast ema surma kinnitati pärisjaks ja koha ühes kõnesolewa maaga laiskite kinnistada enda nimele, ta wist ei annud üles ka enda nõudmisi teie isa pärandustombu wastu.

Lugeja nr. 33.743. Teie asjas tuleb kõigepealt selgitada, kas kinkisite inwentari ja loomad pojale ja seega langesid need tema omanduseks, wõi aitate oma inwentariga ja warandusega pojal pidada asunikutalu. Kui teie pole warandust annud sellele pojale omanduseks, siis on teil õigus seda pojalt nõuda tagasi. Loomade ja muu äratarwitatud waranduse wäärtus arwatakse wälja kestmise hinna järele.

Kui olete selgitanud oma warandusliku wahekorra ajunikust pojaga ja temalt oma waranduse wälja nõudnud, wõite seda enda soowide kohaselt pärandada inwalidist pojale wõi kellele soowite. Wallamajas wõite teha testamendi wõi ka kodus, kui tunnistajad on juures, on testament maksew.

Lugeja nr. 7528. Igasugust eraisiku maaomandust saab wõlgade katteks oksjoniteel müüa ära. Ajundustrundil lasuwad riiklikud laenud on kindlustatud kohale ja need lähewad üle uuele omanikule, s. t. ostjale. Muidugi saab siis oksjonil ajundustalust wähem raha, sest ostuhinna juure tulewad arwata ka kohal lasuwad wõlad.

Wallaswarast kaitseb raudwaraseadus maapidaja hobuseid, lehmi, wiljaseemet, põllutööriistu ja muid asju, mis otseselt on tarwilikud maapidamiseks. Kui palju loomi jne. peab maapidajale raudwaraseaduse põhjal alale jääma, s. o. mida ei tohi wõlgade katteks oksjonil ära müüa, see oleneb talukoha suurusest.

Lugeja Wladimir L. Rannametsas. Kui teie õele on lapsekaswatamisraha kohtu poolt wälja mõistetud, saate seda sisse nõuda wallasisa waranduset, kus aga ja millisel kujul te selle waranduse leiate. Kui wallasisa naine suri ja pärijaiks jäid lapsed, siis saawad lapsed pärida ikkagi ainult seda osa isa waranduset, mis wõlgade tasumiset ja kohustuste täitmiset üle jääb. Alimente on kohustatud tasuma isegi pärijad, kui nad wõtawad üle päranduse isikult, kellelt alimendid kohtupoolt juba wälja mõistetud. Wallaslapsel, s. o. teie õepojal, ei ole seaduse järele õigust pärida wallasisa warandust, ainult kohtu poolt wäljamõistetud ülespidamisraha saab ta. Wiljale tuleb arest peale panna otse pärast wiljamaksmist, et wõlglane ei saaks seda kõrwale toimetada.

ka äri ei anna praegu peaaegu mingit tulu. Oleme pidanud lõpetama wiimasel ajal krediidisuhted indiaanlastega, kes ei taha tasuda korralikult oma wõlga. Ja ega need waesed kuradikesed ka nii hõlpsasti raha ei teenigi. Aga ka mina pole rikas ja ei suuda ülal pidada sadant kriiperekonda. Nii siis jääb see pisku äri paari mehega, kes tasuwad kohe puhtas rahas."

Alverna, kes nüüd mõned minutid oli olnud jälle auwäärne, waikne daam, haakas uuesti märatsema.

„Jah, ja mis ta pole teile weel ütelnud — et ta kiskus ka teid kaasa sellesse hädaohtu! Ja jättis mu siia üksi ödeks, kui ta ise oli ära!"

„Ma loodan, et sa olid üksi!" pomises Joe.

„Ah, wõtaks sind kurat, ma ei lase su kahtlustusi endale enam meeldida! Ja nüüd ma ütlen Ralphile, millisesse olukorda sa oled ta kiskunud! ... Et me ei anna indiaanlastele laenu, on nad nüüd tuliwihased. Nad ütlewad, et me laseme nad surra nälga. Ja seda me teemegi. Nüüd on nad wandunud, et pistawad siin põlema kõik need kolm äri ja tapawad meid woodis. Iga ööse wõiwad nad siin meile kallale tungida."

„See on lihtsalt idiootlikkus," ütles Joe, „seda tead sa wäga hästi. Kui see oleks tõsi, siis saadaksin ma kohe sinu ja Ralphi siit minema ja koliksin ka ise. Mulle ei meeldi see sugugi rohkem kui teistelegi, lasta end tappa, olgu woodis wõi mujal. Indiaanlased on wihased, see on tõsi, aga nad ei wõi midagi teha — eriti need metslased kriidesuguharud siin ümbruses. Need kardawad meid."

„Aga koledat hirmu wõib see tekitada siiski", ütles Alverna. „Ja taymise wõi tulesüütamise eest ei wõi me siin kunagi olla kindlad — taewas! Waata!"

Ta osutus käega tumedale aknanelinurgale.

Ralphil jäi süda seisma.

„Oh, see ei ole midagi", jatkas Alverna wabandawalt. „Ma uskusin waid hetkeks, et üks indiaanlase nägu ongi akna taga. Ja säärases hirmus pidin ma tundma end alati, kui sa olid ära, Joe!"

Ja niisama wähe kindla arwas Ralph nüüdsest peale tundwat siin ka enese.

Joe ja Alverna waidlesid weel pool tundi, nad mõnikord peaaegu jäid juba unisels ja kargasid siis jälle äkki wihaselt üles, mõlemal oli õigus ja mõlemad olid ka ülekohtused. Kindlasti ei olnud Joe õiglane, mõtles Ralph, ja tal oli Alvernast kahju. Siiski seisis ta salaja Joe poolt.

Joe kuulus meeste maailma, kes ei olnud oma kohal, kui waidles ühe naisega. See rahuline sõbralikkus, millega olid warustatud Ralph, McGavity ja pastor Dillon, ei pannud wastu Alverna kirglikkudele wihaawaldustele.

Ralph katsus eemalduda, kuid mõlemad pöördusid ikka jälle tema poole ja ta tundis enese nagu wangina kuski hullumajas. Kui wiimaks tüli lõppes, oli ta nii unine, et tundis olewat üksköik, kas tulid indiaanlased põletama ja tapma wõi mitte.

Wiimaks hüüdis Joe: „Me hoiame waese Ralphi kogu öö ülewal, ja sealjuures ei lähe see kõik, mille üle me siin waidleme, talle sugugi korda! Kas tegid talle woodi rõdule walmis?"

Alverna ruttas nüüd walmistama talle woodit.

Mehed wõiwad küll walmistada woodeid, kuid wäga südametult ja masinlikult: jaapani teenrid, haigetalitajad, laewa stewardid, prantsuse kammerteenrid — aga milline mees oskab anda padjale säärast wiimast sõbralikku hoopi, mis juba iseenesest uinutab nii mõistatuslikult magama? Nii sõbralik ja innukas oma töös oli Alverna, ise uhke oma osawusele.

Joe oli läinud wälja waatama, et äri oleks hästi suletud. Alverna olles wasmis woodi kokendamisega, seisis Ralphi kõrwal hämaruses wäikesel werandal, mille ühel küljel sätendas järw, teisel pool aga elutoa walgustatud uks. Peale wähest erksust oli ta jälle sattunud nukrameelsusse. Ta näis poolhämaruses õrn nagu laps ja ta hääl kõlas wäga noorena.

„Mis ma pean tegema, Ralph? Ma kardan wäga siia jääda, nii et ma seda lihtsalt ei wõi enam. Ja teisal ei jõua Joe mind toita. Kuidas juudaksingi ma seda taluda, kui peaksin jälle hakkama manikküüripreiliks wõi seisma kogu päewa kuski äris püstijalu, wõi minema kuhugi majateenijaks ja laskma ennast piinata?" Ta sirutas abipalumalt käed Ralphi poole.

Ralph astus sammu tagasi. Talle näis see nii loomulikuna, panna käe wennalikult ta piha ümber — üsna wennalikult muidugi.

„Ma ei tea," pomises ta, nagu paluks ta ennast wabastada koormast, mis sellega talle langes.

„Igal juhul olete kena ja wäga armas mees. Ja ärge pidage mind halwaks — palun, ärge tehke seda! Ma olekssin — aga palun ärge jutustage sellest kunagi Joele, Juunala pärast — siin oli üks mees, üks kaupmees — oh, see oli tore poiss, ja ta tahtis, et läheksin temaga kaasa, aga ma ei wõinud seda. Aga reisida ja näha maailma, oh — aga nüüd head öö!"

Täis mugawustunnet oma puhtas pidzhamas ja puhaste, lõhnawate linade wahel suikus Ralph warsti pooluinakusse. Aga ikka jälle ärkas ja kargas ta üles. Kogu maja oli waikne, Joe ja Alverna magasid, ka järwe tasaste lainete kohina waikimine süwendas weelgi üldist waikust, ja selles sügawas rahus muutus iga wähemgi kõbin saladuslikuks indiaanlaste lähenemise müraks — hiilimiseks majasse, rõdu seinale koputamiseks wõi ukse awamiseks, tuletiku süütamiseks petrooleumiga läbiniisutatud jäänuste külge, roomamiseks pimeduses ja ettewaatlikuks noatõmbamiseks ...

Ta samas seal hinge kinni pidades. Äkitselt kargas ta üles ja jäi hirmust poolhalwatult istuma — ta süda kloopis ägedasti. Seakt kostsid tasased sammud, seal olid —

Üsna selgesti. Keegi hiilis läbi rohu, ümber roosipõõsa.

„K-kes on seal?" hüüdis ta wärisewal häälel.

Keegi jooksis tasa minema ja sellele järgnes pime, sügaw waikus.

Kaheteistkümnes peatükk.

Hoolimata hirmust, hoolimata mõtetest Alverna sõnadele ja juustele pidi ta siiski olema magama, sest ta ärkas kella kaheksa ajal, mis sellel maal on juba peaaegu lõunaaeg. Päike mängles järwe tasastel lainetel ja männid olid täis heledat sära. Peale rasket und ei olnud ta enam kindel, kas ta ööst tõesti kuulis sama wõi nägi ta seda unes.

„Igal juhul tahan täna öösel natuke walwata," mõtles ta — ometi ei olnud tal selleks pisematki tuju.

Wahest ehk ei julgenud indiaanlased nüüd, kus teadsid kaks meest olewat majas, sisse tungida. Wõi oli see ehk üldse keegi joodik, kes hulkus seal ringi? Ja wõib-olla —

Ah, see kõik oli ju rumalus! Nõnda lohutas ta ennast nagu laps, kes arwab nägewat ülewal seinal tonte, olgugi et kurleb lähedusses ema häält ja wõib tunda end kaitstuna.

See oli hommik, mis tõotas head kalastust, aga enne pidi Ralph astuma selle tähtja, Woodburyt nii wäga wihastawa sammu, ja end warustama mokassinide ja kalossidega. Joe oli keetnud eine walmis ja söönud juba kella kuue ajal, ning tuli nüüd, et olla Ralphile lõbusaks seltsiks kohwi ja pannkookide juures. Ta naljatas lõbusasti ka Alvernaga, nii et kogu maailmas ei wõinud leiduda suuremat südamikkust ja soojust kui siin.

Joe pidi istuma oma raamatute taha ja warustas Ralphi kalastusele ühes Lawrence'iga, kes pidi täitma ühtlasi paadimehe, kutsari, ulehoidja, aedniku ja jäägri kohuseid selle aja kestel, mis talle jäi wabaks oma nooremate pärismaalastega tantsimisest ja joobnult päikesepaistel lamamisest. Lawrence'il olid arad, wõltsid silmad, aga ta wõis haista kala kaheksme jala sügawusse wette. Oletsid Ralphi endised indiaanlased Jessie ja Loney olnud kaasas, siis oleks Lawrence wahest olnud niisama jutukas kui nemadki purjetamise ajal, aga nüüd oli ta waikne, olgugi et ta mõistis küllaldaselt Jualise keelt, ja Ralph sõudles temaga kõrges kõnnejalalises kanuus saarekese wahel, täis uhkust, et ta oskas

Head nõu lugejale.

Wastuseks lugeja nr. 42.654 küsimusele. Tewalise korra järgi turbaraba ei müüda põllumeestele pärisomanduseks, waid renditakse wälja kasutamiseks. Sealjuures on eesõigus turbaühisustel. Need rendiwad suurema rabatüki ja jagawad siis oma liikmete wahel wälja. Pärisomanduseks müümine saab lõne alla tulla erakordselt ainult siis, kui talukoht asub turbamaaga kõrwuti, eraldi tükki ei müüda. Wastawa palwega taseb teil pöörduda riigimaade walitsuse poole. Kaasa peaks panema ka talu kaardi ehk selle äratõmbe, et oleks ülewaade otsustamisel. Kui rahamaad teile seal lubatakse, siis saate selle krepostеerida ka enda nimele.

Wastuseks lugeja nr. 12.838 küsimusele. Kui teile metsamüümine wõi selle hindamine on weel kinnitamata, siis on wõimalik wiga kaunis lihtsalt parandada. Tuleb saata seletus põllutööministeeriumi metsade walitsusele, paludes kontrollida ja wiga õiendada. Kui teil tõendused ja tunnistused on olemas, kust selgub eksitus, siis ei tule teil olemata puid wälja osta. Sellekohase palwe wõite esitada otsekohe ise ministeeriumile. Ka saate seda ajada kohaliku metsaülema kaudu, kuid nähtawasti pole see seni mingisuguseid samme astunud, kuna teie pole seni wastust saanud.

Paplite kultuursorte pole Eestis olemas, meil neid ei kaswatata. Kaswatada neid oleks wõimalik küll, kuid mitte turu otstarbel, waid ainult mitmekesiduse mõttes. Taimi wõite saada ainult wälismaalt tellides, ehk leidub ka Tartus, ülikooli aianduse katsejaamas, kust soowitame järgi pärida.

Wastuseks lugeja nr. 43.999 küsimusele. Teie olekite pidanud wea saamise korral wõi teenistusest äratuleku puhul lastma kaitsewäe komisjonis otsekohe oma wea järgi waadata, kus oleks ka selgunud, kas teie käite pensioni alla wõi mitte. Nüüd tagant järgi on seda peaaegu wõimata teha. Praegu on teil wõimalik toetust ja abi saada ainult teisel teel — nimelt kohaliku omawalitsuse kaudu, s. o. teil tuleb esitada wastaw palwe oma wallawalitsusele. See kogub andmed teie terwisliku ja majanduslіku olukorra kohta. Kui teil ojutub õigusi mingisuguse toetuse wõi abiraha peale, siis saadab wald teie palwekirja ühes oma otsusega edasi wastawale asutusele, misjugusele teie alluma peate ja kust olete õigustatud abi saama. Pole teil aga mingit wõimalust saada mõnda pensioni wõi abiraha, siis peab wald ise teie eest hoolitsema teie töötõimetuse ja waesuse puhul.

Lugeja nr. 4500. 1) Teie ei saa naisetsalt nõuda tagant järele palka, sest teil ei olnud mingit palgalepingut ja wäimehena oli teil naisetsaga ühine majapidamine.

2) Tütrel oli nii-kui-nii õigus saada pool kinniswarast. Isa uuesti-abiellumise korral on tütrel õigus saada pärandusteel temale langew warandus kätte. Warandus tuleb hinnata ära ja koostada täieline nimekiri.

3) Tsiwiilnõudmise esitamisel tuleks kohtusse sisse maksta 1½ protsenti nõudesummast. Kuid nagu tähendasime, ei ole teil wäljawaateid protsessi wõitmiseks.

Lugeja nr. 8042. Nagu teie kirjast wõib aru saada, ei ole teie kinnitatud pärijaks koha peale ja rendikohta ühes kogu warandusega kasutab teie wend. Teie wõlgade katteks ei saa seetõttu ka määrata seda kohta wõi inwentari sundmüügile. Seda saaks teha ainult siis, kui teie nõuaksite seaduse järele teile kuuluwa poole warandusest endale ja warandus kinnistatakse teie nimele.

Lugeja nr. 33.590. 1) Ei saa üldse tulla lõne alla see, et teid saaks saata waimuhaigetehaiglasse seepärast, et olete wigaje kehalise termisega. Waimuhaiglas peetakse alaliselt ainult neid waimuhaigeid, kes ümbrusele on kardetawad.

2) Isa ei saa teid saata walla wanadekodusse wastu teie tahtmist ja ilma wallaomawalitsuse nõusolekuta. Wallawalitsus peab selleks andma nõusoleku, kuid teie isa warandusliku seisukorra arwesse wõttes waewalt seda teeb.

Isa saab nõuda kohtu kaudu, et teie kui täiscaline isik tema majast wälja tõstetakse. Siis peate juba ise pöörduma wallawalitsuse poole korteri saamiseks.

Lugeja nr. 7528. Nõudeõigus oleneb praegu sellest, kas raha on laenatud wekseli wõi hariliku allkirja wastu. Kui raha laenatud oli wekseli wastu, ei saa seda enam nõuda, sest on mööda lastud 5-aastane nõudeaeg ja wekisel ei oleks enam maksew ka wõlatähena. Kui aga on raha laenuks antud hariliku allkirja wastu, siis on õigus wõlga nõuda 10 aasta jooksul. Nõudepalwe tuleb esitada lähemale rahukohtunikule.

Lugeja nr. 42.226. Kogu küsimuse raskuspunkt seisab praegu selles, kas leje taluomaniku allkiri, millega lubatakse müüa kingitud talu, on maksew wõi ei. Pärijate wäited, et lesknaine oli notariaalset nõusolekut-allkirja andes juba nõdrameelne, ei pea paika. Lesk oleks kaotanud wõimaluse teha selliseid lepinguid ja seaduslikke dokumente ainult siis, kui ta oleks tunnustatud nõdrameelseks ja seda oleksid pidanud nõudma asjasthuwitatud isikud, s. o. pärijad. Nad seda aga ei teinud. Ja kuigi lesk hiljem tunnistatigi nõdrameelseks, siis on ikagi makswad need dokumendid, mis tehtud notari juures enne nõdrameelseks tunnustamist.

Seega lese allkiri nõusoleku andmiseks talu müümiseks on seadusepärane. Seega talu ost-müük on toimitud õieti ja talu ei saa teilt wõtta tagasi.

Koduarst

Dr. med. A. Liini wastuseid lugejate küsimustele.

Rinnalapse toitmisest.

(„Maa Hääle" lugeja nr. 41.145).

Rinnalapse kunstlik toitmine ei pea ühekülgselt sündima, seda tuleb lapse kehaliste omadustega ja seedimise wõimetega kooskõlastada. Täpselt grammi arwest kinni pidada oleks liig kunstlik. Kohe kuu wanusele lapsele wõib päewas anda lahjendatud piima umbes kolmweerand liitrit, pijut wanemaks saades wõib koguni üks liiter anda. Ikka peab nii noorele lapsele lahjendatud piima andma. Täispiim on liig rammus. Lehmapiim erineb mõnes suhtes naisepiimast. Lapsele peab aga andma selliist piima, mis oma koosseisu poolest oleks sarnane emapiimale. Ilma emapiimata, kunstlikult toites, wõib laps ka terwena püsida ja normaalselt areneda, muidugi ei taalu emapiima üles üksi teine piim. Lehmapiima wõite lahjendada kaerahelbete (herkulo) tummiga (üks teelusikatäis kaerahelbeid tassi wee peale, keeta 20—30 minutit). Teie lapsele oleks kohane anda lehmapiima, mis wõrdselt segatud kaeratummiga (see on mõlemaid ühepalju wõi „pooleks panna"). Pärastpoole juba tuleb anda „piima", mis koosneb kahest osast lehmapiimast ja ühest osast kaeratummist. Hädakorral wõib lehmapiima lahjendada ka hariliku weega. Kuue kuu wanusele lapsele wõite juba lahjendamata lehmapiima anda. Soowitaw on lapsele anda weel toorest porgandi-mahla, esialgu pool kuni üks teelusikatäis kord wõi kaks päewas, wanemaks saades rohkem. Porgandimahl tuleb igapäew uus walmistada. Ka marjamahla (nagu maasikatest, wabarnatest) wõite pärastpoole pisut anda. Kõigi nende mahlade sisu on kehale wajalikke witamiine anda, kuid ka nendega ei pea kaswawat keha üle koormama. — Hea ilmga wõite last juba nüüd wälja wiia. Arge laske heledal päikesel paista otse lapse silmadesse. — Kui laps liialt ei karju, siis wõite kõhusidumist juba nüüd jätta. Teeb laps „skandaali" ja kisab palju (on ju poiss!) ning naba on „punnis", siis tuleb kinnisidumist weel jatkata.

Menstruatsiooni korratused.

Lugeja nr. 32.807. Mispärast tähendate „20—25-aastane"? Mete arwates peaks täpne wanadus teada olema ja mitte erinema 5 aasta wõrra. Kuupuhastuse äraj äämine selles wanuses ei ole loomulik. Kas pole ennem mingit kõrwalekalduwust märganud? Kui ennem kõik korralikult sündis ja nüüd nab järsku ära jätid, siis harilikult wõib kahtlus tekkida raseduse suhtes. Mõnikord wõib menstruatsiooni äraj äämine ka külmetamisest tingitud olla. Tüsedawõitu inimestel tuleb sageli ette menstruatsiooni korratus. Ka werewaestel on sama nähtega tegemist. — Kui teil see menstruatsiooni äraj äämine on ainult nüüd juhtunud, siis tehke sooje jala- ja istewanne. Jooge õhtul kuuma rooma-kummeliteed (küsige apteegist, on odaw). On aga juba warem teil seda ka juhtunud ja selline korratus waheldumalt mõni hea aeg kestnud, siis tuleb üldises arstimises abi otsida (nagu werewaejuse arstimine, ovarini tablettide sissewõtmine). Kahjuks olete enda keha omadustest mähe kirjutanud.

Weresoonte laienemine.

„M. Hääle" alaline lugeja Läänemaal. Milleks kõik niisuguseid aluseta oletused ja kurwad mõtted? Wähjahaiguse ettekujutused jätke, pole ühtki alust selleks. Teie olete 22 aastat wana, selles wanuses on wähk haruldaseks nähteks. Teie käed said tööga ülekoormatud siis, kui neli kuud järjest pidite last ööseti kätel kiigutama. Sõlmed, mis paistawad weresoontes käte taha all, on loomulik nähe, need on klapid selleks, et weri ei saaks tagasi walguda. Weresoonte laienemine jalgadel on sageli tingitud kauasest jalgadel seismisest. Ka rasedus wõib põhjuseks olla nende tekkimisel. Kui sissepritsimine ei aidanud, siis tuleb laienenud weresooned kasta lõikuse teel sulgeda, weri leiab enesele juba teise tee. Wähemate weresoonte laienemiste korral aitab ka kummisideme wõi mähise kandmine. Selgusela on teie kahtlused rejerwande kohta. Mispärast oleksite kangestust? Lihtsa jookswa wõi istmenärwi põletiku („ischias") juures on ka selliised walud. Peab mingisugune wiga olema seljaüdis, mis wõib alumise kehaosa kangestust wälja kutsuda. Arge juurelge niipalju oma haigust, teie loote enesele igasuguseid pettekujutusi. Püüdke hoida rahulikku meelelu, tarwitage werekosutawaid rohte (leiate pikemalt eelmistes „Maa Hääle" numbreis).

Loomaarst dr. vet. K. Arraste wastuseid „Maa Hääle" lugejaile.

Hobusel solkmed.

(Wastuseks „Maa Hääle", lugej. nr. 6473). Soolte usside — solkmete rawi seisab ettewalmistuses arstirohtude andmiseks ja arstirohtudega usside kehast wäljaajamises. Arstirohtude andmisele, mis peawad ajama usside wälja, peab harilikult järgnema rohtude andmine, mis teewad kõhust lahti.

Ettewalmistus rohtude andmiseks seisab haige looma diedil pidamises kahe-kolme päewa jooksul enne rohu sissеandmist, mis peab mõjuma tühjendawalt ja puhastawalt kõhule. Hobustele wõib anda rohelist toitu; talwel aga juurwilja, nagu porgandeid, naeriid jne. 8—10 liitrit päewas ühes nisukliidega. Arstirohtudest wõib soowitada anda hobustele:

Carboneum tetrachloratum purissimum. Warsadele 50 grammi, täistaswanutele 100 grammi segatult ühe liitri linaseemne limaga, s.o. 300—400 grammi linaseemnetele lisada peale tuline wesi ja siis segada kuni lima tekkimiseni.

Hästi mõjub ka 50—100 grammi terpentiini-õli ühes 300 grammi riisinaise-õliga. Heade tagajärgedega wõib kasutada ka järgmist rohtu:

Rp. Flores Cinae
Semen. Arecae aa 100,0.

Hobustele 3 korda päewas üks supilusikatäis, warsadele üks teelusikatäis.

Üksi munakeste lewimise ärahoidmiseks on waja eemaldada haiged loomad terwetest. Wiimaste asemed hoida kuiwad ja puhtad. Haigete wäljaheited tulewad põletada ära wõi matta maha, nii et põhjaweed ei uhuks mune wälja. Lauda ja talli põrandaid on tarwis pesta keema lehelisega wõi desinfitseerida wärskeltkustutatud lubjaga.

Lehmade jalgades jookswa.

Wastuseks „Maa Hääle" lugejale nr. 8801. Teie lehmal on jalgades jooksja — reumatism, mis tekib kewadel wilude ilmadega lehmade wäljas wiibimisel. Selle haiguse korral on tarwis haigetele loomadele anda sisse salitsüülnaatri (Natrium salicylicum) üks supilusikatäis 2 korda päewas. Wälispidi wõib jalgu määrida kampwerpirituse ja terpentiini õli seguga ja selle järele hööruda tublisti. Lõhkenud sõrgu on kõige parem määrida mageda searaswa ja kasetõtati seguga.

On Teil midagi müüa,

loomi, maja, talu, masinaid, wõi midagi muud. Kuulutage „Maa Hääles": Ta on suurima tellijate arwuga maaleht Eestis ja loetakse kõikjal üle maa suure hoolega.

„Maa Hääl"

ilmub 3 korda nädalas.

Kuulutusi wõetakse wastu Pikk tän. 54 (wastu Olewiste kirikut), telefon 449-87.

Kuulutuste hinnad: wiimasel küljel 7 senti, esimesel küljel 10 senti ja tekstis 12 senti m.m. weeru laiuses.

Osaühisus „Waba Maa" kirjastus ja trükk Wastutaw toimetaja Tõnis Tomp.

tüürida. Ta kalastas ligi kolmweerand tundi ja tõmbas siis kanuusse ühe wiieteistnaelase mereforelli tulipunaste lõpustega hõbekarwalistel japjudel.

Särades rõõmust ta tuli kella kaheteistkümne ajal koju. Unustatud olid waritsewad indiaanlased ja abielupaari kodused tülid. Joe imetles forelle, nagu poleks ta ise weel kunagi enne ega kustki wetest püüdnud üht säärast kala. Ta nõudis isegi, et Ralph laseks end päewapildistada ühes kalaga. (See päewapilt, mis on pühalikult alal hoitud tänapäewani, kujutab Ralphi uhkena ja õnnelikuna nagu noor ema).

Alverna laulis, kui tõi lauale õnnetu forelli küpsetatuna maisijahus. Ta laulis walesti, kuid ta hääleküla oli wäga armas, nii et see tuletas meelde rohutirtsude sirinat suweõhtul ja äratas koduigatsust.

Et ta wõis end kunagi siin tunda kannatajana wõi et Joe kohtles teda jämedasti, näis lihtsalt wõimatuna. Joe jutustas lõpmatult anekdoote Pop Buckist, kellest kõneldi, et kui ta enam kedagi ei leidnud, kes oleks temaga joomises wõinud wõitselda, siis ta olewat kaswatanud omale wäikese armja tõmmu karu ja olewat lakkunud sellega öö läbi telgis jügistähtede all.

Ralph soendas ennast oma sõprade õnne ja rahu paistel.

Weel enne kui lõunasöögi nõud olid pestud, tulid kaks walget trapperit, kes samuti weetsid suwepuhkuse Mantrapil, et terwitada külalist: Pete Renchoux, wõike tüse wanaldane umbes neljakümneaastane, kes naeris sageli heledasti, ja George Eagan, noor inglane (ta wõis olla ka iirlane), kelle waikimine oma minewiku üle laskis järeldada, et ta ei lahkunud oma kodumaalt wäga auwäärseil põhjusil. Nad tõid kaasa kaks mõõtu puskarit, mis oli wärwitu kui wesi ja mõjuw kui koleera. Nad ulatasid selle pühalikult Joele, seletades, et nad olewat selle wastanud Südaöö järwe ümbruse kriide pealikult, kui see magas joobnult. Nad wihjasid sellele, et see olewat sümboliks nende lõbusale kooswiibimisele, mis nüüd algawat ja kestwat wähemasti kogu päewa.

Maja perenahwas tegi, mis oskas, et osutada wäärilist külalislahkust.

Ralph jõi klaasitse puskarit, mida õnneks oldi ingweri õllega nõrwõrd lahjendatud, et maitses peaaegu kui bensiin.

Selleks ajaks, kui ilmus Pop Buck, olid laual juba tugewamad joogid ja lõbus oleng wõis alata. Muidugi pidi Alverna „onu Poppi" juudlema, ja muidugi pidi ta pärast seda suudlema ka Gagani ja Renchoux'd, et mitte näidata, kui eelistaks ta ühte teistest.

Kella wiieks olid Niels Strombergile, McGaruty assistendile Hudsonbay kompanii juures, ja siis weel Revillon Frères'i agendile asjast telepaatilisel teel teatatud — ja kella wiieks arwas Ralph endale juba piisawat. Ta arwas, et ta adwokaadi praksis ei luba talle rohkem kui wiis whiskysoodat.

Ta kuulis Joe'd sosistawat: „Poeme sajaja ladusse ja puhkame seal natuke!"

Laduruum, mis oli täis tuubitud igasugu asju, oli siiski puhas, sest Joe armastas igalpool pinilikku puhtust samuti kui Alvernagi, weel puhtam aga oli ta assistent, metodistiusuline segawerelane, kes oli oma peremehele küll wäga truu, kuid ei astunud iialgi üle ta ukseläwe kaartidemängu ja joomise pärast, mida ta teadis seal aetawat ja mida pidas suureks patuks.

Ühes pimedas ruumis olid nahad kokku pakitud, wastikud lihapooled wäljaspool. Ralph oli pettunud. Ta oli oodanud, et nahad lamasid siin puhtais wirnades, nagu põhja muinastujukuninga lossis. Aga ta kujutles endale, kuidas nad kanuus wõi hiljem laewal, millega nad wiidi Inglismaale, jälle lõid kohewile, et hiljem wäärikalt ehtida naamide särawaid õlgu.

Joe wiis ta ladu taha büroosse tammepuust kirjutuslauaga, mis tuletas Ralphile meelde ta oma adwokaadibürood ja ta tööd. Praegusel hetkel aga ei pakkunud see jahe ruum talle muud kui rahu peale kogu kära Alverna ümber.

Ta püüdis seda ütelda wäga õrnalt, lepitawalt ja julgelt, aga Joe konutas oma toolil ja ei waadanud talle otsagi.

Siis pöördus Alverna meeleheitel jälle Ralphi poole. Ta abitu appikutse liigutas noormeest.

„Tõepoolest, see on uskumatu, keda ma kõik olen tundma õppinud — see oli Ranelagh hotellis, kus käisid kõik tähtsamad ninad, ja manikküürineiul on wõimalus nendega palju lähemalt kõnelda kui kellelgi teisel hotellis. Ja mis sellest kõik ei lobisetagi, kui üks manikküüripreili peab ennast liig uhkeks ja ei lase poisse endale ligi tikkuda, suurem osa külalisist kohtleb teda ometi kui oma õde, tõepoolest! Oh, keda ma seal kõiki olen tundma õppinud ja kellega westelnud! Senaatorid, pankurid, wõidusõitjad, piiskopid ja suured ärimehed! — Ja nüüd tahab Joe, et ma pean jääma rahulikult siia istuma! Ja ometi wõiks ta niisama hästi awada endale Winnipegis äri (see olewat terwe linn, nagu ma olen kuulnud), wõi mõnes teises linnas, kus wõib näha ka elu! Ja inimesed, keda olen siin tundma õppinud! Ah Ralph —" Ta kargas püsti ja jooksis Ralphi juurde, nagu sädelew laps. „Ükskord, kui ta wiibis Minneapolis wõõrusetendustel, puhastasin ka Jack Barrymore'i sõrmeküüsi!"

Joe muutus korraga jälle elawaks. Ta tõusis püsti ja wõttis naise käekõrwale.

„Ma mõtlesin järele, Alvy. Sul ei ole siin tõesti kerge, seda ma tean. Ma ei ole pime, seda sul ei tarwitse uskuda! Ma tean, et — oh, kindlasti on sul siin surmawalt igaw. Aga ma ei näe, kuidas ma siit minema pääseksin. Olen matnud siia oma raha. Selle natukesega, mis ma wiimase kahe aasta jooksul olen teeninud, hoolimata suurtest kahjudest kasuknahkadega, ei saa ma kuskil awada uut äri. Aga wahest ehk oleks see wõimalik paari aasta pärast. Kui sa wõiksid natuke oodata, olla rahulikum ja mitte nõnda tormata peaga wastu müüri. Kui mrs. Mac mõtleb, et ta on nii peen, siis — naera tema üle. Seepärast — see on ka üks põhjus, miks ma tõin Ralphi kaasa. Muidugi peaasjalikult, et ta mulle kohe meeldis, kui teda nägin. Selge! Aga osalt ka, et tahtsin, et sul oleks keegi, kellega wiita aega, ja et sul ei tarwitseks igawusest teha rumalusi. Eks mul ole õigus, Ralph? Kas ta ei peaks katsuma weel natuke aega siin selle eluga rahulduda? Wõi pean saatma ta tagasi linna?"

„Ah jee, Joe, kui sa seda wõiksid?" Ta keerles lõbusasti ringi nagu balleriin. „Ainult talweks ära minna ja kewadel, mais, jälle tulla tagasi, peale jäämineku?"

„Aga mis sa tahad teha linnas?"

„Ah, ma wõiksin jälle elada nende neiudega ühises korteris."

„Ja hakata jälle küüsi puhastama?"

„Seda ma ei tahaks. Siin on midagi, mis mulle meeldib — peale sinu, mu armas. Ma armastan oma kööki ja kodu, ja et ma wõin kõike teha, mis tahan. Ja ma olen hea perenaine, eks ole tõsi, seda ma ometi olen? Ma ei wõiks kuidagi enam täpselt kell pool ühekja rutata ärri ja oodata seal oma põliseid kundesid, neid ahwe, kes on nii ennast täis, et usuwad kohe olewat neisse armunud, olgugi et nad on wanad ja raswased, ja nende suud haisewad. Ja kui ikka pead olema kohal, ka kui oled haiglane wõi kannatad peawalust. Ja siis need suukselõikajad poisid, kes kellelegi ei anna rahu. Ei, ennem tahaksin minna kinno —"

„Sina oma temperamendi ja jonniga? Saa minust õieti aru, ma ei tee sulle mingeid etteheiteid. Aga sa wõiksid minna õige ülekäte, kui sul puudub töö ja tegewus. Ja siis sa tead, ma ei ole nii rikas, et wõiksin warustada kaht majapidamist."

Ta seletas siis Ralphile:

„Olukord on järgmine: Nahkade sissеost — see on nendega kauplejale palju tähtsam kui ladupidamine — on õnneasi. Käesolewal astal langesid hinnad, parajasti kui olin walmis oma sissеostudega, ja ma pean kõik müüma kuuskümmend centi odawamalt kui ise maksin. Ja mul on neid seitseteistkuhat tükki! See neelas umbkaudu kõik mu kapitali. Ja siis —